

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії і туризму

Кваліфікаційна робота

на тему: «Організація ділового туризму в Іспанії»

Допущено до захисту
«___» травня 2026 року

здобувача вищої освіти групи Т 02-22
факультету туризму, бізнесу і психології
освітньої програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Макаренко О. Д.

*Завідувач кафедри історії
і туризму*

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Зінченко В. А.

д. і. н., проф.
Васильчук В.М.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ	6
1.1. Сутність, поняття та значення ділового туризму в сучасній туристичній індустрії	6
1.2. Основні форми та види ділового туризму (МІСЕ-туризм)	14
1.3. Організаційні особливості та інфраструктура ділового туризму	25
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ІСПАНІЇ	33
2.1. Загальна характеристика туристичної індустрії Іспанії. SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії та перспективи його розвитку	33
2.2. Інфраструктура ділового туризму в Іспанії (конгрес-центри, виставкові комплекси, готелі). Основні центри ділового туризму Іспанії (Мадрид, Барселона, Валенсія, Севілья)	52
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ІСПАНІЇ	62
3.1. Проблеми організації міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії	62
3.2. Проблеми та перспективи туристичних потоків та економічного значення ділового туризму в Іспанії	66
ВИСНОВКИ	70
РЕЗЮМЕ/RESUME	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	75
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується активізацією міжнародних ділових зв'язків, зростанням ролі глобалізації та інтеграційних процесів. У цих умовах діловий туризм виступає важливим сегментом туристичної індустрії, що забезпечує організацію та проведення ділових заходів різного рівня, сприяє розвитку бізнес-комунікацій, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва. На відміну від масового рекреаційного туризму, діловий туризм має стабільний характер попиту, високий рівень витрат на одного туриста та значний вплив на економічний розвиток приймаючих територій.

Актуальність теми дослідження зумовлена зростанням значення ділового туризму як одного з ключових напрямів розвитку туристичної індустрії, а також необхідністю вдосконалення механізмів його організації в умовах сучасного ринку. Особливу увагу привертає досвід країн Європейського Союзу, серед яких Іспанія займає провідні позиції не лише як туристична дестинація, але й як центр проведення міжнародних конференцій, виставок та бізнес-заходів.

Проблематика організації ділового туризму знайшла відображення у працях вітчизняних і зарубіжних науковців, які досліджували сутність, структуру та функціонування МІСЕ-туризму, особливості розвитку туристичної інфраструктури, а також економічні аспекти впливу ділового туризму на національну економіку. Разом з тим, питання організації ділового туризму в окремих країнах, зокрема в Іспанії, потребують подальшого дослідження з урахуванням сучасних тенденцій розвитку галузі.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження організації ділового туризму в Іспанії та обґрунтування напрямів його подальшого розвитку.

Наукова проблема дослідження полягає у необхідності вдосконалення організації ділового туризму в умовах глобалізації, зростання міжнародної конкуренції між туристичними дестинаціями та посилення вимог до якості туристичної інфраструктури й сервісу. Незважаючи на активний розвиток МІСЕ-

туризму у світі, існує потреба у комплексному дослідженні ефективних механізмів організації ділового туризму, особливостей функціонування спеціалізованої інфраструктури, а також факторів, що забезпечують конкурентоспроможність країни на міжнародному ринку ділових послуг. Особливо актуальним є вивчення досвіду Іспанії як однієї з провідних європейських країн у сфері проведення міжнародних ділових заходів, конгресів та виставок. Це зумовлює необхідність аналізу сучасного стану ділового туризму в країні, визначення його сильних і слабких сторін, а також обґрунтування перспективних напрямів подальшого розвитку галузі.

Для досягнення поставленої мети визначено такі **завдання** дослідження:

- розкрити сутність, поняття та значення ділового туризму в сучасній туристичній індустрії;
- дослідити основні форми та види ділового туризму (MICE-туризму);
- охарактеризувати організаційні особливості та інфраструктуру ділового туризму;
- проаналізувати сучасний стан туристичної індустрії Іспанії;
- здійснити аналіз інфраструктури ділового туризму в Іспанії;
- визначити основні центри ділового туризму країни;
- дослідити організацію міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії;
- проаналізувати туристичні потоки та економічне значення ділового туризму;
- провести SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії;
- обґрунтувати перспективи розвитку ділового туризму в країні.

Об'єктом дослідження є діловий туризм в Іспанії.

Предметом дослідження є організаційні, економічні та інфраструктурні аспекти функціонування ділового туризму в Іспанії.

У процесі дослідження використано такі **методи**: аналіз і синтез – для узагальнення теоретичних положень; порівняльний метод – для зіставлення особливостей розвитку ділового туризму в різних регіонах; статистичний аналіз – для оцінки туристичних потоків; системний підхід – для дослідження ділового

туризму як комплексного явища; графічний метод – для візуалізації отриманих результатів.

Інформаційну основу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і зарубіжних авторів, статистичні дані міжнародних туристичних організацій, матеріали офіційних сайтів туристичних установ, аналітичні звіти, а також інші інформаційні ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій для вдосконалення організації ділового туризму, підвищення ефективності функціонування туристичної інфраструктури та розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму.

Структурно кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок, з основного тексту роботи – 71 сторінка.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ

1.1. Сутність, поняття та значення ділового туризму в сучасній туристичній індустрії

У сучасних умовах глобалізації світової економіки та інтенсифікації міжнародних ділових зв'язків діловий туризм посідає провідне місце серед спеціалізованих видів туристичної діяльності. Активний розвиток міжнародної торгівлі, транснаціонального бізнесу, інвестиційного співробітництва та міждержавних економічних відносин сприяє постійному зростанню потреби у професійних комунікаціях між представниками різних країн світу. Саме тому ділові поїздки стали важливим інструментом забезпечення ефективної взаємодії між компаніями, організаціями та державними установами. У сучасному економічному середовищі діловий туризм розглядається не лише як окремий сегмент туристичного ринку, але й як важливий чинник розвитку міжнародної економічної інтеграції, формування партнерських відносин та активізації інвестиційних процесів.

Розвиток ділового туризму зумовлений об'єктивною необхідністю забезпечення мобільності бізнесу, організації міжнародних переговорів, участі у виставках, форумах, конгресах, корпоративних заходах та професійних конференціях. Проведення таких заходів створює умови для обміну професійним досвідом, презентації інноваційних технологій, укладання контрактів і розвитку міжнародного співробітництва. Унаслідок цього формується стійкий попит на спеціалізовані туристичні послуги, пов'язані з організацією ділових подорожей. Особливістю цього сегмента є його відносна стабільність порівняно з рекреаційним туризмом, оскільки ділові поїздки здебільшого залежать від економічної активності підприємств та міжнародних бізнес-процесів, а не від сезонних чинників.

Як зазначають дослідники, діловий туризм є не лише складовою туристичної індустрії, але й важливим інструментом економічної інтеграції та розвитку міжнародного співробітництва. Завдяки проведенню міжнародних бізнес-заходів відбувається активізація інвестиційної діяльності, розширення зовнішньоекономічних зв'язків та стимулювання розвитку суміжних галузей економіки. Значний економічний ефект ділового туризму проявляється у збільшенні доходів підприємств готельно-ресторанного бізнесу, транспортної сфери, конгресно-виставкової діяльності та сфери послуг загалом. Крім того, міжнародні ділові заходи сприяють підвищенню іміджу країни на світовому ринку та зміцненню її конкурентних позицій у глобальному економічному просторі.

У науковій літературі поняття «діловий туризм» трактується як сукупність поїздок, пов'язаних із виконанням професійних обов'язків, участю у ділових заходах, налагодженням партнерських відносин та встановленням бізнес-контактів. До основних форм ділового туризму належать участь у конференціях, симпозіумах, виставках, ярмарках, конгресах, семінарах, корпоративних зустрічах та інсентив-турах. У сучасних умовах цей вид туризму часто об'єднується поняттям MICE-туризму, що охоплює Meetings, Incentives, Conferences and Exhibitions. Саме така форма організації ділових подорожей є найбільш поширеною у міжнародній практиці та забезпечує комплексний підхід до обслуговування бізнес-туристів.

Специфіка ділового туризму полягає у поєднанні елементів туристичного обслуговування з організацією ділових процесів, що визначає підвищені вимоги до якості сервісу, інфраструктурного забезпечення та рівня організації заходів. На відміну від рекреаційного туризму, де головною метою є відпочинок і дозвілля, ділові подорожі мають чітко виражену професійну спрямованість. Основною метою таких поїздок є досягнення конкретних професійних результатів, зокрема проведення переговорів, укладання угод, пошук нових партнерів або участь у професійних заходах. Це безпосередньо впливає на

структуру туристичного продукту, тривалість перебування туристів та характер споживання послуг.

Важливо підкреслити, що діловий туризм формує особливі вимоги до туристичної інфраструктури та організації обслуговування. Для ефективного функціонування цього сегмента необхідна наявність сучасних конгрес-центрів, виставкових комплексів, бізнес-готелів, конференц-залів та транспортної інфраструктури міжнародного рівня. Значного поширення набувають спеціалізовані сервіси, зокрема конференц-обслуговування, організація ділових зустрічей, перекладацькі послуги, технічне забезпечення заходів та сучасні засоби комунікації. Крім того, важливу роль відіграє впровадження цифрових технологій, які забезпечують онлайн-реєстрацію учасників, дистанційну участь у заходах, управління подіями та інформаційну підтримку бізнес-туристів.

У сучасних умовах діловий туризм продовжує активно трансформуватися під впливом глобалізаційних процесів, цифровізації та розвитку міжнародного ринку послуг. Зростання конкуренції між країнами за право проведення міжнародних ділових заходів стимулює модернізацію туристичної інфраструктури, підвищення стандартів обслуговування та впровадження інноваційних технологій у сфері організації бізнес-подорожей. Це свідчить про те, що діловий туризм є одним із найбільш перспективних напрямів розвитку сучасної туристичної індустрії та важливим фактором економічного зростання держав.

З економічної точки зору діловий туризм виступає важливим фактором формування валового внутрішнього продукту та розвитку національних економік. У сучасних умовах цей сегмент туристичної індустрії забезпечує значні надходження до державного та місцевих бюджетів, стимулює розвиток підприємницької діяльності та сприяє активізації міжнародних економічних зв'язків. Проведення міжнародних конференцій, форумів, виставок і конгресів позитивно впливає на функціонування багатьох галузей економіки, зокрема готельно-ресторанного господарства, транспорту, торгівлі, сфери послуг,

інформаційних технологій та індустрії розваг. Саме тому діловий туризм розглядається як один із найбільш прибуткових та перспективних напрямів розвитку сучасної туристичної діяльності.

Особливістю ділового туризму є високий рівень витрат на одного туриста, що значно перевищує аналогічний показник у рекреаційному туризмі (Вікіпедія. МІСЕ-туризм). Це пояснюється специфікою організації ділових поїздок та підвищеними вимогами бізнес-туристів до якості обслуговування, рівня комфорту та технічного забезпечення. Учасники ділових заходів, як правило, користуються послугами підвищеного класу, що включають проживання у готелях категорії 4–5*, оренду конференц-залів, використання бізнес-центрів, послуги трансферу, організацію ділових зустрічей та супутнє технічне забезпечення. Крім того, значна частина витрат припадає на транспортне обслуговування, харчування, перекладацькі послуги, культурні програми та інші додаткові сервіси.

Високий рівень платоспроможності ділових туристів забезпечує значний мультиплікативний ефект для економіки приймаючих територій. Під час проведення міжнародних ділових заходів зростає попит на готельні послуги, громадське харчування, транспорт, екскурсійне обслуговування та інші елементи туристичної інфраструктури. Це сприяє створенню нових робочих місць, збільшенню обсягів інвестицій та підвищенню ділової активності у регіонах. Особливо важливим є те, що діловий туризм стимулює розвиток не лише великих міст, а й окремих туристичних дестинацій, де проводяться міжнародні виставки, форуми або корпоративні заходи.

Суттєвий економічний ефект ділового туризму проявляється також у розвитку інфраструктури. Для забезпечення конкурентоспроможності країни на міжнародному ринку МІСЕ-туризму необхідне постійне вдосконалення транспортної системи, модернізація аеропортів, будівництво сучасних конгрес-центрів, виставкових комплексів та готелів міжнародного рівня. Такі інвестиції мають довгостроковий характер і сприяють загальному соціально-економічному

розвитку держави. Крім того, розвиток ділового туризму стимулює впровадження інноваційних технологій у сфері обслуговування, цифровізації бізнес-процесів та управління туристичними потоками.

Важливо підкреслити, що діловий туризм є менш залежним від сезонних коливань порівняно з рекреаційним туризмом. Бізнес-заходи проводяться протягом усього року, що забезпечує більш стабільне завантаження готелів, транспортної інфраструктури та підприємств сфери послуг. Це дозволяє підтримувати постійний рівень економічної активності та забезпечує стабільність функціонування туристичної галузі навіть у міжсезонний період. Саме тому багато країн світу розглядають розвиток ділового туризму як стратегічний напрям державної економічної та туристичної політики.

Крім безпосереднього економічного ефекту, діловий туризм сприяє формуванню позитивного міжнародного іміджу країни, розвитку дипломатичних і культурних зв'язків, а також підвищенню її інвестиційної привабливості. Проведення міжнародних конгресів, форумів і виставок створює можливості для презентації національного економічного потенціалу, інноваційних досягнень та туристичних ресурсів держави. У результаті діловий туризм виступає не лише важливим сегментом туристичної індустрії, але й потужним інструментом економічного розвитку та міжнародної інтеграції країни.

Основні характеристики ділового туризму, що відображають його специфіку, наведено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні характеристики ділового туризму

(складено автором на основі Європейський Союз, 2026)

Критерій	Характеристика
Мета подорожі	Професійна, ділова діяльність
Основні форми	Конгреси, конференції, виставки, переговори
Тривалість	Коротко- та середньострокова
Рівень витрат	Високий
Сезонність	Низька
Вимоги до сервісу	Високий рівень якості та стандартизації

Важливою особливістю ділового туризму є його мультиплікативний ефект, який проявляється у стимулюванні розвитку суміжних галузей економіки. До таких галузей належать готельний бізнес, ресторанне господарство, транспорт, виставкова діяльність, а також інформаційно-комунікаційні технології. У результаті формується комплексна система взаємопов'язаних послуг, що забезпечує ефективне функціонування туристичної індустрії (Європейський Союз. <http://europa.eu>).

Роль ділового туризму у сучасній туристичній індустрії визначається також його здатністю забезпечувати стабільність туристичних потоків протягом року. На відміну від рекреаційного туризму, який характеризується сезонністю, діловий туризм має відносно рівномірний попит, що сприяє ефективному використанню туристичної інфраструктури (Пукас, К. В., 2020).

Розвиток ділового туризму залежить від комплексу факторів, серед яких визначальними є рівень економічного розвитку країни, наявність сучасної інфраструктури, політична стабільність та інтеграція у світову економіку. Значну роль відіграє також розвиток конгресно-виставкових центрів, транспортних вузлів і цифрових технологій (Дзюбленко, І. М., 2014).

Особливе місце у структурі світового ділового туризму посідають країни Європейського Союзу, які завдяки високому рівню економічного розвитку, сучасній транспортній системі та інтеграції у міжнародний бізнес-простір є важливими центрами проведення міжнародних ділових заходів. Серед цих країн Іспанія займає провідні позиції на світовому ринку ділового туризму. Країна поєднує потужний туристичний потенціал із розвинутою інфраструктурою для організації конференцій, форумів, виставок та корпоративних заходів. Високий рівень сервісу, сучасна матеріально-технічна база та сприятливі природно-кліматичні умови забезпечують стабільний попит на послуги ділового туризму та сприяють формуванню позитивного міжнародного іміджу держави (Світова організація торгівлі, н.д., https://www.wto.org/english/thewto_e/countries_e/spain_e.htm).

Важливим чинником розвитку ділового туризму в Іспанії є її вигідне географічне положення та високий рівень транспортної доступності. Країна має розгалужену мережу міжнародних аеропортів, швидкісних залізничних сполучень та сучасних автомагістралей, що забезпечує зручне пересування як для внутрішніх, так і для міжнародних туристів. Іспанія активно інтегрована у міжнародні економічні та бізнес-процеси, що сприяє проведенню масштабних міжнародних виставок, конгресів та професійних форумів за участю представників різних країн світу. Значну роль також відіграє членство країни у міжнародних туристичних та економічних організаціях, що підвищує її конкурентоспроможність на світовому ринку МІСЕ-туризму.

Основними центрами ділового туризму в Іспанії є Мадрид, Барселона, Валенсія та Севілья. Саме ці міста характеризуються високою концентрацією конгресних центрів, виставкових комплексів, бізнес-готелів міжнародного рівня та сучасної туристичної інфраструктури (Spain.info, n.d.). Столиця країни – Мадрид – виступає головним фінансовим та діловим центром держави, де регулярно проводяться міжнародні економічні форуми, бізнес-конференції та виставки. Важливе значення має також Барселона, яка є одним із найбільших європейських центрів організації міжнародних конгресів та технологічних заходів. Місто відоме проведенням масштабних виставок і форумів, що залучають тисячі учасників із різних країн світу.

Не менш важливу роль у розвитку ділового туризму відіграють Валенсія та Севілья, які активно розвивають конгресно-виставкову діяльність та модернізують туристичну інфраструктуру. У цих містах функціонують сучасні конференц-зали, виставкові павільйони та готельні комплекси, здатні приймати великі міжнародні заходи. Крім того, важливими перевагами Іспанії є поєднання ділового туризму з культурно-пізнавальним та рекреаційним відпочинком, що підвищує привабливість країни для учасників бізнес-подорожей. Саме комплексний підхід до організації ділових заходів забезпечує Іспанії стабільні позиції серед світових лідерів у сфері МІСЕ-туризму.

Сучасні тенденції розвитку ділового туризму характеризуються активним впровадженням цифрових технологій у процес організації та проведення бізнес-заходів. Використання онлайн-платформ для бронювання, цифрових систем реєстрації учасників, мобільних застосунків для координації заходів, а також технологій штучного інтелекту значно спрощує процес планування ділових поїздок і підвищує ефективність комунікації між організаторами та учасниками. У сучасних умовах цифровізація стала одним із ключових чинників конкурентоспроможності підприємств туристичної сфери, оскільки дозволяє оптимізувати витрати, прискорити обмін інформацією та забезпечити високий рівень сервісу.

Важливою тенденцією є розвиток гібридних форматів ділових заходів, які поєднують офлайн- та онлайн-участь. Після пандемії COVID-19 значна кількість міжнародних конференцій, форумів, виставок та ділових зустрічей почала проводитися у змішаному форматі, що дозволяє залучати ширшу аудиторію незалежно від географічного розташування учасників. Такий підхід сприяє зменшенню витрат на організацію подорожей, забезпечує гнучкість участі та підвищує доступність міжнародних бізнес-комунікацій. Крім того, використання сучасних платформ для відеоконференцій та інтерактивних онлайн-сервісів створює нові можливості для розвитку міжнародного співробітництва та обміну професійним досвідом.

Пандемія COVID-19 суттєво вплинула на функціонування ринку ділового туризму та зумовила трансформацію підходів до організації бізнес-подорожей. У сучасних умовах особливого значення набули питання безпеки, санітарно-гігієнічних стандартів та забезпечення комфортних умов перебування учасників ділових заходів. Туристичні підприємства, готелі, конгрес-центри та транспортні компанії змушені адаптуватися до нових вимог ринку, впроваджуючи безконтактні технології обслуговування, системи онлайн-реєстрації та підвищені стандарти безпеки. У результаті зростає роль інноваційних рішень, спрямованих

на забезпечення стабільного функціонування сфери ділового туризму в умовах глобальних викликів (Lee & Choi, 2023; Statista, n.d.).

Подальший розвиток ділового туризму безпосередньо пов'язаний із процесами цифровізації, модернізації туристичної інфраструктури та адаптації до нових умов міжнародного ринку. Важливими напрямками розвитку залишаються впровадження екологічно орієнтованих технологій, підвищення рівня транспортної доступності, удосконалення конгресно-виставкової інфраструктури та створення інноваційних сервісів для учасників ділових заходів. У сучасному середовищі країни, які активно інвестують у розвиток цифрових рішень та сучасної інфраструктури, отримують значні конкурентні переваги на міжнародному ринку ділового туризму та мають можливість залучати більшу кількість міжнародних конференцій, форумів і виставок.

1.2. Основні форми та види ділового туризму (MICE-туризм)

У сучасній туристичній індустрії діловий туризм функціонує як складна багатокомпонентна система, що охоплює різні форми професійних поїздок, організаційних заходів і комунікаційних платформ. Його практична значущість визначається тим, що він забезпечує не лише переміщення учасників ділових процесів, а й створює умови для проведення переговорів, презентацій, конференцій, виставок, форумів та мотиваційних подорожей. Саме тому в міжнародній практиці для позначення структурованого комплексу ділових поїздок широко використовується поняття MICE-туризм, яке поєднує meetings, incentives, conferences та exhibitions (ICCA, n.d.; Wikipedia, n.d.).

Зміст MICE-туризму не обмежується лише організацією окремих подій. Його сутність полягає у створенні спеціалізованого туристичного продукту, який поєднує транспортне забезпечення, розміщення, технічний супровід, програму заходу, ділову інфраструктуру та додаткові сервіси. У цьому аспекті MICE-туризм відрізняється від інших видів туристичної діяльності високим рівнем

організації, обов'язковою координацією між учасниками процесу та значною залежністю від інфраструктурного потенціалу приймаючої території (Tourspain).

У наукових дослідженнях підкреслюється, що МІСЕ-туризм є найбільш організованою формою ділового туризму, оскільки передбачає системне управління подіями, координацію великої кількості учасників і високі стандарти сервісу. Саме тому його доцільно розглядати не лише як одну з форм туризму, а як окремий інструмент реалізації ділових, управлінських, презентаційних та маркетингових цілей.

Структурно МІСЕ-туризм складається з чотирьох основних компонентів, які відображено на рисунку 1.1

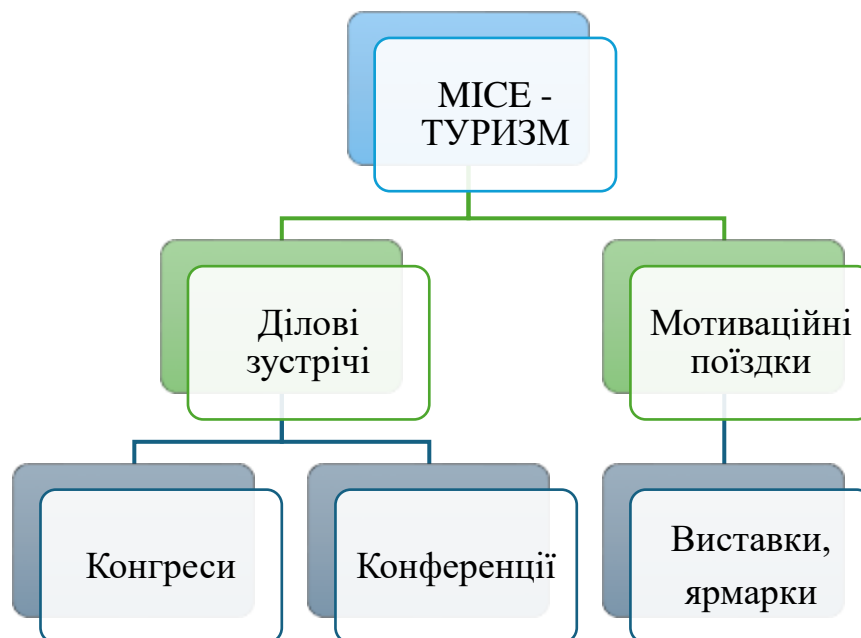

Рис. 1.1 Структура МІСЕ-туризму (складено автором на основі (ICCA, n.d.; Andrenko, 2014)

Як видно з рис. 1.1, структура МІСЕ-туризму охоплює чотири взаємопов'язані напрями, кожен із яких має власне функціональне призначення, організаційні особливості та набір послуг. Такий підхід дозволяє чітко диференціювати окремі види ділових подорожей та визначати специфіку їх планування.

Найбільш поширеною формою ділового туризму є meetings, тобто ділові зустрічі, наради, переговори, робочі засідання та внутрішньокорпоративні

заходи. Їх основною ознакою є відносно невелика кількість учасників, коротка тривалість і чітко визначена практична мета. Такі поїздки зазвичай організуються для укладення угод, обговорення спільних проєктів, проведення ділових консультацій або участі в управлінських нарадах. Саме ця форма є найбільш мобільною та найменш залежною від сезонних факторів (Smirnova, 2006).

Іншим важливим елементом МІСЕ-туризму є incentives, тобто мотиваційні подорожі. Вони використовуються підприємствами як інструмент стимулювання працівників, партнерів або дилерів через організацію спеціальних туристичних програм. На відміну від звичайних ділових поїздок, incentive-подорожі поєднують ділову мету з елементами рекреації, корпоративної культури та командоутворення. Такі заходи мають виразний мотиваційний характер і спрямовані на підвищення лояльності, ефективності працівників та зміцнення внутрішньо корпоративних зв'язків (Nicula & Elena, 2014).

Окреме місце в структурі МІСЕ-туризму займають conferences, тобто конференції, конгреси, симпозіуми, форуми та інші колективні інтелектуально-організаційні заходи. Їх особливістю є велика кількість учасників, потреба у сучасній технічній базі, конференц-залах, супутньому сервісі та часто міжнародний характер. У цьому випадку туристичний продукт формується не навколо окремого мандрівника, а навколо всієї події як комплексного заходу. Саме конференційний сегмент часто використовується для підвищення міжнародного іміджу міст і країн, які приймають великі професійні форуми (ICCA, n.d.; Eurostat, n.d.).

Четвертим компонентом є exhibitions, тобто виставки, салони, ярмарки, експозиційні покази та інші демонстраційні заходи. Їх значення полягає у презентації товарів, послуг, технологій та досягнень підприємств чи галузей. Виставкова діяльність має значний економічний ефект, оскільки поєднує маркетингову, комунікаційну та інвестиційну функції. Для її реалізації потрібна

високорозвинена виставкова інфраструктура, логістика, технічне забезпечення та професійна організація простору (Bezuglyi & Bilozorov, 2016).

Для систематизації основних форм МІСЕ-туризму доцільно узагальнити їхні особливості у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Основні форми МІСЕ-туризму та їх характеристика

(складено автором на основі (Andrenko, 2014; ICCA, n.d.; Galasyuk & Tsymbalist, 2017))

Форма	Зміст	Основна мета	Організаційні особливості
Meetings	Ділові зустрічі, переговори, наради	Координація ділових рішень	Невелика кількість учасників, коротка тривалість
Incentives	Мотиваційні корпоративні поїздки	Заохочення персоналу, партнерів	Поєднання ділової та рекреаційної складових
Conferences	Конференції, конгреси, форуми	Обмін знаннями, професійна комунікація	Велика кількість учасників, потреба в технічному забезпеченні
Exhibitions	Виставки, ярмарки, салони	Презентація продукції, встановлення контактів	Спеціалізовані виставкові площі, логістичний супровід

Як видно з табл. 1.2, окремі форми МІСЕ-туризму різняться за метою, змістом і механізмами реалізації, однак усі вони мають спільну ознаку — орієнтацію на забезпечення професійної взаємодії та досягнення конкретного організаційного результату. Саме це відрізняє МІСЕ-туризм від інших туристичних сегментів.

Поряд із базовою класифікацією МІСЕ-туризму у науковій та прикладній літературі виділяють також види ділового туризму за іншими критеріями. Такий підхід дозволяє більш комплексно дослідити структуру ділового туризму, визначити особливості його функціонування та оцінити специфіку організації різних видів бізнес-подорожей. Сучасний діловий туризм є багатокomпонентним явищем, яке охоплює широкий спектр професійних заходів та форм міжнародної ділової взаємодії. Саме тому класифікація цього сегмента туристичної індустрії має важливе теоретичне та практичне значення для формування ефективної системи управління туристичними потоками, розвитку інфраструктури та підвищення якості обслуговування бізнес-туристів.

У науковій літературі діловий туризм класифікують за різними ознаками, серед яких найбільш поширеними є мета поїздки, географічний масштаб, кількість учасників, регулярність проведення заходів та характер організації. Така багаторівнева класифікація дозволяє глибше зрозуміти внутрішню структуру ділового туризму, виявити особливості окремих його форм та визначити специфіку управління різними видами ділових заходів. Крім того, поділ ділового туризму за окремими критеріями дає можливість оцінити економічне значення конкретних напрямів МІСЕ-індустрії та визначити найбільш перспективні сегменти ринку.

За метою поїздки доцільно виділяти кілька основних видів ділового туризму. Одним із найбільш поширених є комерційний діловий туризм, який пов'язаний із проведенням переговорів, укладанням контрактів, встановленням партнерських зв'язків та реалізацією бізнес-проектів. Основною метою таких поїздок є досягнення конкретних економічних результатів, що визначає їхню високу практичну спрямованість. Комерційний діловий туризм є важливим інструментом розвитку міжнародної торгівлі та інвестиційного співробітництва.

Окреме місце займає конгресно-конференційний туризм, який охоплює участь у міжнародних конференціях, симпозіумах, наукових форумах, професійних семінарах та конгресах. Цей вид ділового туризму сприяє обміну професійним досвідом, поширенню наукових знань та розвитку міжнародного співробітництва у різних сферах діяльності. Організація таких заходів потребує високого рівня технічного та інфраструктурного забезпечення, зокрема наявності сучасних конференц-залів, мультимедійного обладнання, систем синхронного перекладу та цифрових платформ для комунікації учасників.

Важливим сегментом МІСЕ-туризму є виставковий туризм, пов'язаний із проведенням міжнародних виставок, ярмарків, презентацій продукції та галузевих експозицій. Участь у виставкових заходах дозволяє компаніям презентувати власні товари й послуги, вивчати ринкові тенденції, встановлювати нові ділові контакти та розширювати ринки збуту. Виставковий туризм має

значний економічний ефект, оскільки залучає велику кількість учасників, представників бізнесу, інвесторів та потенційних партнерів.

Корпоративно-мотиваційний туризм, або incentive-туризм, спрямований на стимулювання працівників, партнерів чи клієнтів компанії шляхом організації спеціальних ділових поїздок, тренінгів, корпоративних заходів та програм заохочення. Основною метою таких подорожей є підвищення мотивації персоналу, зміцнення корпоративної культури та формування позитивного психологічного клімату в колективі. Для цього виду туризму характерне поєднання ділових заходів із елементами відпочинку, культурних програм та командоутворюючих активностей.

Окремо виділяють інституційний або офіційно-представницький туризм, який пов'язаний із діяльністю державних установ, міжнародних організацій, дипломатичних представництв та офіційних делегацій. Такі поїздки мають офіційний характер і здійснюються з метою участі у міжнародних переговорах, міжурядових зустрічах, політичних форумах та дипломатичних заходах. Цей вид ділового туризму відіграє важливу роль у розвитку міжнародних відносин та міждержавного співробітництва.

За географічним масштабом діловий туризм поділяють на внутрішній, міжнародний та міжрегіональний. Внутрішній діловий туризм пов'язаний із поїздками в межах однієї країни та сприяє розвитку національного бізнес-середовища, внутрішніх економічних зв'язків і регіонального співробітництва. Такі поїздки охоплюють участь у внутрішніх конференціях, корпоративних заходах, галузевих форумах та ділових зустрічах між представниками різних регіонів держави.

Міжнародний діловий туризм передбачає транскордонну мобільність учасників ділових заходів і є найбільш розвиненим сегментом MICE-індустрії. Він охоплює міжнародні конгреси, виставки, форуми, переговори та інші заходи, у яких беруть участь представники різних країн світу. Саме міжнародний діловий туризм забезпечує активізацію глобальних бізнес-комунікацій, розвиток

зовнішньоекономічних зв'язків та інтеграцію національних економік у світовий ринок.

Міжрегіональний діловий туризм охоплює переміщення між окремими територіальними одиницями у межах великих економічних просторів, зокрема Європейського Союзу (Statista., н.д.). Цей вид туризму є особливо актуальним для інтеграційних об'єднань, де активно розвиваються міжрегіональні економічні, наукові та професійні зв'язки. Міжрегіональний діловий туризм сприяє обміну досвідом між регіонами, розвитку спільних проектів та формуванню єдиного економічного простору.

Крім того, діловий туризм може класифікуватися за кількістю учасників на індивідуальний та груповий, а за регулярністю проведення заходів – на разовий, періодичний та постійний. За характером організації виділяють централізований та децентралізований діловий туризм залежно від рівня координації та управління заходами. Така деталізована класифікація дозволяє більш ефективно планувати розвиток туристичної інфраструктури, удосконалювати систему обслуговування та адаптувати туристичні продукти до потреб різних категорій бізнес-туристів.

За кількістю учасників діловий туризм поділяють на індивідуальний та груповий. Такий поділ має важливе практичне значення, оскільки кожен із цих видів характеризується специфічними особливостями організації, рівнем витрат, форматом обслуговування та вимогами до туристичної інфраструктури. Кількість учасників безпосередньо впливає на характер туристичного продукту, логістику подорожі, вибір засобів розміщення, транспортного забезпечення та рівень координації ділових заходів.

Індивідуальний діловий туризм передбачає здійснення поїздок окремими особами або невеликими делегаціями з метою виконання професійних обов'язків, участі у переговорах, робочих зустрічах, консультаціях чи ділових візитах. Такі подорожі мають переважно короткостроковий характер і характеризуються високим рівнем мобільності. Основною метою індивідуальних

бізнес-поїздок є вирішення конкретних професійних завдань, укладання контрактів, встановлення партнерських відносин або участь у ділових переговорах. У сучасних умовах саме цей вид ділового туризму є найбільш поширеним серед представників бізнесу, менеджерів, консультантів, науковців та державних службовців.

Особливістю індивідуального ділового туризму є підвищені вимоги до оперативності та якості обслуговування. Бізнес-туристи зазвичай користуються послугами готелів високого рівня, швидкісним транспортом, бізнес-центрами, конференц-залами та цифровими сервісами, які забезпечують комфортне виконання професійних обов'язків під час подорожі. Важливе значення мають також сучасні засоби комунікації, доступ до мережі Інтернет, можливість дистанційної роботи та використання онлайн-платформ для організації ділових зустрічей. Саме тому підприємства туристичної сфери активно адаптують свої послуги до потреб індивідуальних бізнес-туристів, пропонуючи спеціалізовані бізнес-пакети та персоналізоване обслуговування.

Груповий діловий туризм пов'язаний з організацією колективних заходів, серед яких міжнародні конференції, виставки, конгреси, форуми, семінари, корпоративні подорожі та інсентив-програми. Для цього виду туризму характерна участь значної кількості осіб, що потребує складнішої системи організації та координації. Проведення групових ділових заходів вимагає наявності сучасної конгресно-виставкової інфраструктури, великих конференц-залів, виставкових павільйонів, готельних комплексів та розвиненої транспортної системи.

Особливістю групового ділового туризму є необхідність комплексного підходу до організації заходів. Організатори повинні забезпечити розміщення учасників, транспортне обслуговування, технічне оснащення, харчування, реєстрацію гостей, інформаційну підтримку та координацію роботи персоналу. Крім того, важливу роль відіграє використання цифрових технологій, які дозволяють автоматизувати процес управління подіями, здійснювати онлайн-

реєстрацію учасників, координувати програму заходу та забезпечувати ефективну комунікацію між організаторами та гостями.

Груповий діловий туризм має значний економічний ефект для приймаючих територій, оскільки забезпечує великі туристичні потоки та стимулює розвиток суміжних галузей економіки. Проведення міжнародних виставок, форумів чи конгресів сприяє збільшенню попиту на готельні послуги, транспорт, громадське харчування, культурно-розважальні програми та інші види сервісу. Саме тому багато країн світу активно розвивають інфраструктуру для прийому великих ділових заходів, прагнучи зміцнити свої позиції на міжнародному ринку МІСЕ-туризму.

Таким чином, поділ ділового туризму на індивідуальний та груповий дозволяє враховувати особливості організації різних типів бізнес-подорожей, визначати специфіку туристичного обслуговування та формувати ефективні механізми управління діловими туристичними потоками. Класифікацію основних видів ділового туризму подано у таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Класифікація видів ділового туризму

(узагальнено автором на основі (Dekhtiar, 2014; Dziublenko, 2014; Muzychka, 2018))

Критерій класифікації	Види
За метою	Комерційний, конгресний, виставковий, мотиваційний, представницький
За територіальним охопленням	Внутрішній, міжнародний, міжрегіональний
За кількістю учасників	Індивідуальний, груповий
За регулярністю	Разовий, періодичний, систематичний
За способом організації	Самостійно організований, корпоративний, через спеціалізованих операторів

Як свідчать дані таблиці 1.3, діловий туризм має багатовимірну структуру, а його види відрізняються не лише змістом, а й механізмами організації. Це має важливе практичне значення, оскільки дозволяє адаптувати туристичний продукт до конкретної групи споживачів.

У сучасних умовах відбувається трансформація форм МІСЕ-туризму під впливом цифровізації та технологічних змін. Поширення онлайн-платформ, відеоконференцій, цифрових систем бронювання та гібридних форматів подій змінює традиційні підходи до організації ділових заходів. Після пандемії COVID-19 особливої популярності набули комбіновані моделі, які поєднують фізичну присутність учасників із дистанційною участю через цифрові канали комунікації (Lee & Choi, 2023; Global Business Travel Association, n.d.).

Разом із тим цифровізація не зменшує значення МІСЕ-туризму, а навпаки — розширює його організаційні можливості. Гібридні конференції, онлайн-реєстрація, цифровий супровід виставок, системи аналітики учасників та CRM-рішення роблять сучасний діловий туризм більш гнучким, масштабованим і керованим.

Особливу роль МІСЕ-туризм відіграє для країн із високим рівнем економічного розвитку та розвиненою діловою інфраструктурою, оскільки саме цей сегмент туристичної індустрії забезпечує активізацію міжнародного співробітництва, залучення інвестицій та розвиток бізнес-комунікацій. Однією з таких країн є Іспанія, яка посідає провідні позиції на світовому ринку ділового туризму завдяки поєднанню сучасної інфраструктури, вигідного географічного положення та високого рівня сервісу. Діловий туризм у країні є важливою складовою національної економіки, оскільки сприяє розвитку транспортної системи, готельно-ресторанного бізнесу, виставкової діяльності та сфери послуг загалом.

Важливою передумовою успішного розвитку МІСЕ-туризму в Іспанії є наявність сучасної матеріально-технічної бази, яка відповідає міжнародним стандартам організації ділових заходів. У країні функціонує значна кількість конгрес-центрів, виставкових комплексів, конференц-залів та багатофункціональних бізнес-просторів, що дозволяють проводити міжнародні форуми, симпозіуми, виставки та корпоративні заходи різного масштабу. Значну роль у розвитку ділового туризму відіграють міжнародні аеропорти, які

забезпечують зручне транспортне сполучення між Іспанією та іншими країнами світу. Водночас сучасна мережа швидкісного залізничного транспорту та автомагістралей сприяє мобільності туристів усередині країни та забезпечує ефективну логістику під час проведення великих ділових подій.

Важливим елементом інфраструктури МІСЕ-туризму в Іспанії є готельні комплекси міжнародного рівня, які пропонують широкий спектр послуг для бізнес-туристів. Багато готелів обладнані конференц-залами, переговорними кімнатами, мультимедійними системами та спеціальними бізнес-просторами для проведення ділових зустрічей і заходів. Це дозволяє поєднувати проживання учасників із організацією конференцій та бізнес-форумів у межах одного туристичного комплексу, що значно підвищує ефективність проведення заходів і рівень комфорту для гостей. Крім того, іспанські міста активно розвивають інноваційні технології у сфері організації ділових подорожей, впроваджуючи цифрові сервіси, системи онлайн-реєстрації та сучасні комунікаційні платформи.

Особливістю МІСЕ-туризму в Іспанії є також поєднання ділових заходів із культурно-пізнавальними та рекреаційними програмами. Учасники міжнародних конференцій і виставок мають можливість не лише брати участь у професійних заходах, а й ознайомлюватися з історико-культурною спадщиною країни, її гастрономічними традиціями та туристичними ресурсами. Це значно підвищує привабливість Іспанії як міжнародної ділової дестинації та сприяє формуванню позитивного іміджу держави на світовому туристичному ринку.

Саме тому вивчення основних форм і видів ділового туризму має важливе методичне значення для подальшого аналізу організації цього сегмента в Іспанії. Дослідження особливостей функціонування МІСЕ-туризму дозволяє оцінити рівень розвитку туристичної інфраструктури, визначити конкурентні переваги країни та проаналізувати перспективи її подальшого розвитку в умовах сучасного міжнародного ринку туристичних послуг (Pukas, 2020; Tourspain, n.d.; Spain.info, n.d.).

1.3. Організаційні особливості та інфраструктура ділового туризму

Організація ділового туризму є складним багаторівневим процесом, який передбачає координацію великої кількості елементів: від планування поїздки до забезпечення повного циклу обслуговування учасників ділових заходів. На відміну від інших видів туризму, діловий туризм характеризується високим рівнем стандартизації, чіткою регламентацією процесів і необхідністю забезпечення безперервності ділових комунікацій. Це пов'язано з тим, що будь-які організаційні недоліки або порушення графіка можуть негативно вплинути на результати переговорів, проведення конференцій чи укладання міжнародних угод. Саме тому організація бізнес-подорожей потребує комплексного підходу, високого рівня професіоналізму та ефективної взаємодії між усіма учасниками туристичного процесу.

Організаційна специфіка ділового туризму визначається його цільовою спрямованістю — забезпеченням ефективного проведення ділових заходів. Основною метою таких поїздок є досягнення конкретних професійних результатів, тому вся система обслуговування повинна бути орієнтована на створення максимально комфортних умов для роботи, комунікації та обміну інформацією. Це зумовлює підвищені вимоги до якості сервісу, технічного оснащення, логістики та професійної підготовки персоналу. Відповідно, організація ділового туризму включає не лише туристичні послуги, але й комплекс управлінських, інформаційних і комунікаційних процесів.

Одним із ключових етапів організації ділового туризму є планування поїздки та підготовка ділового заходу. На цьому етапі здійснюється визначення мети подорожі, вибір місця проведення заходу, бронювання транспортних і готельних послуг, формування програми заходу та координація графіка зустрічей. Особливого значення набуває ефективна логістика, оскільки бізнес-туристи зазвичай мають обмежений час перебування та потребують максимальної мобільності. Важливою складовою є також організація трансферів,

забезпечення своєчасного прибуття учасників та координація пересування між локаціями проведення заходів.

Суттєву роль у системі організації ділового туризму відіграє туристична інфраструктура. Для проведення міжнародних конференцій, конгресів, виставок і корпоративних заходів необхідна наявність сучасних конгрес-центрів, виставкових комплексів, конференц-залів, бізнес-готелів та транспортних вузлів міжнародного рівня. Готельні підприємства, що обслуговують бізнес-туристів, повинні забезпечувати не лише комфортне проживання, а й створювати умови для професійної діяльності гостей. Саме тому сучасні бізнес-готелі обладнуються конференц-залами, переговорними кімнатами, бізнес-центрами, мультимедійними системами та високошвидкісним доступом до мережі Інтернет.

Важливою особливістю організації ділового туризму є високий рівень технічного забезпечення заходів. Проведення конференцій, форумів та міжнародних зустрічей потребує використання сучасного аудіо- та відеообладнання, систем синхронного перекладу, цифрових платформ для онлайн-комунікації та інтерактивних технологій. У сучасних умовах значного поширення набули гібридні формати заходів, які поєднують офлайн- та онлайн-участь. Це вимагає від організаторів забезпечення стабільного технічного зв'язку, професійної трансляції заходів та ефективного управління цифровими сервісами.

Особливе значення у сфері ділового туризму має інформаційно-комунікаційне забезпечення. Організатори повинні своєчасно інформувати учасників про програму заходів, зміни у графіку, логістичні питання та інші організаційні аспекти. Для цього активно використовуються цифрові платформи, мобільні застосунки, електронні системи реєстрації та онлайн-сервіси управління подіями. Використання сучасних інформаційних технологій дозволяє автоматизувати процеси координації заходів, забезпечити швидкий обмін інформацією та підвищити ефективність взаємодії між учасниками.

Не менш важливим елементом організації ділового туризму є професійна підготовка персоналу. Працівники сфери MICE-туризму повинні володіти

високим рівнем комунікативних навичок, знанням іноземних мов, навичками організації міжнародних заходів та вмінням оперативно вирішувати організаційні питання. Значна увага приділяється також підготовці технічного персоналу, координаторів заходів, менеджерів із ділового туризму та фахівців із міжнародних комунікацій. Від професійності персоналу значною мірою залежить якість проведення ділових заходів та рівень задоволеності учасників.

Крім того, організація ділового туризму передбачає забезпечення високого рівня безпеки та комфорту учасників. У сучасних умовах особливого значення набувають питання санітарно-гігієнічних стандартів, інформаційної безпеки, захисту персональних даних та управління ризиками під час проведення міжнародних заходів. Організатори повинні враховувати можливі надзвичайні ситуації, забезпечувати медичний супровід, безпечне пересування учасників та стабільне функціонування технічної інфраструктури.

Таким чином, організація ділового туризму є комплексною системою взаємопов'язаних процесів, що охоплює управлінські, логістичні, інформаційні, технічні та сервісні аспекти. Ефективне функціонування цього сегмента туристичної індустрії потребує високого рівня координації, сучасної інфраструктури, впровадження інноваційних технологій та професійного управління всіма етапами о

Процес організації ділового туризму має системний, поетапний характер і охоплює низку взаємопов'язаних стадій, кожна з яких виконує важливу функцію у забезпеченні ефективного проведення ділового заходу. Така структурованість зумовлена складністю MICE-індустрії, необхідністю чіткої координації дій різних учасників процесу та високими вимогами до якості сервісу. У сучасних умовах навіть незначні організаційні помилки можуть вплинути на загальний результат заходу, тому кожен етап потребує ретельного планування, контролю та професійного управління.

На першому етапі здійснюється планування ділового заходу, яке є базовим і визначальним для всього подальшого процесу. Воно включає визначення мети

заходу, його формату (конференція, форум, виставка, семінар тощо), попереднє формування бюджету, а також визначення цільової аудиторії та складу учасників. На цьому етапі також розробляється концепція заходу, визначаються ключові теми, спікери, тривалість і структура програми. Важливим елементом є вибір локації проведення, яка повинна відповідати вимогам щодо місткості, технічного оснащення та транспортної доступності. Саме від якості планування значною мірою залежить успішність усього заходу та рівень задоволеності його учасників.

Другий етап передбачає організацію логістики, яка є одним із найскладніших елементів системи ділового туризму. Він охоплює бронювання авіаційних, залізничних або автомобільних перевезень, організацію трансферів, координацію прибуття та від'їзду учасників, а також забезпечення їхнього комфортного переміщення між місцями проведення заходів. Окрему увагу приділяють організації проживання в готелях відповідної категорії, які повинні відповідати міжнародним стандартам обслуговування бізнес-туристів. Логістичний етап також включає розробку маршрутів пересування, синхронізацію графіків та забезпечення безперервності участі гостей у діловій програмі.

Третій етап пов'язаний із безпосереднім обслуговуванням учасників під час проведення заходу. На цьому етапі реалізується вся запланована програма, забезпечується технічна підтримка, організовується кейтеринг, надаються перекладацькі послуги, а також здійснюється супровід учасників. Важливу роль відіграє робота персоналу, який відповідає за координацію заходу, контроль за дотриманням регламенту та оперативне вирішення організаційних питань. Значення має також технічне забезпечення — функціонування аудіо- та відеосистем, засобів синхронного перекладу, цифрових платформ та онлайн-комунікацій, що особливо актуально для гібридних форматів подій.

Завершальним етапом є аналіз результатів проведеного заходу, який дозволяє оцінити його ефективність та визначити напрями подальшого вдосконалення. На цьому етапі здійснюється збір зворотного зв'язку від

учасників, аналіз досягнутих цілей, фінансових результатів, рівня організації та якості наданих послуг. Отримані дані використовуються для оптимізації майбутніх заходів, підвищення ефективності управління та вдосконалення стандартів обслуговування у сфері ділового туризму. Таким чином, завершальний етап виконує не лише контрольну, але й аналітико-стратегічну функцію.

Важливим елементом організації ділового туризму є інфраструктура, яка забезпечує можливість реалізації всіх складових МІСЕ-туризму. Інфраструктура ділового туризму являє собою сукупність матеріально-технічних, транспортних, інформаційних і сервісних ресурсів, необхідних для обслуговування ділових туристів (Bezuglyi & Vilozorov, 2016). До її складу входять конгрес-центри, виставкові комплекси, бізнес-готелі, транспортні вузли, інформаційні системи, а також підприємства сфери послуг, що забезпечують комплексне обслуговування учасників ділових заходів.

Сучасна інфраструктура ділового туризму повинна відповідати міжнародним стандартам і забезпечувати високий рівень комфорту, безпеки та технологічної оснащеності. Особливого значення набуває інтеграція цифрових технологій, які дозволяють автоматизувати процеси реєстрації, управління подіями, комунікації між учасниками та аналітики результатів. Крім того, важливою є транспортна доступність об'єктів інфраструктури, оскільки вона безпосередньо впливає на ефективність організації міжнародних заходів та рівень залучення учасників.

Таким чином, поетапна організація ділового туризму у поєднанні з розвиненою інфраструктурою є ключовою умовою успішного функціонування МІСЕ-індустрії та забезпечення її конкурентоспроможності на міжнародному ринку туристичних послуг. Основні компоненти інфраструктури ділового туризму систематизовано у таблиці 1.4.

Основні елементи інфраструктури ділового туризму
(узагальнено автором на основі (Eurostat, n.d.; Andrenko, 2014))

Елемент інфраструктури	Характеристика
Транспортна	Аеропорти, залізничні вузли, трансферні послуги
Готельна	Готелі 3–5*, бізнес-готелі, конференц-готелі
Конгресна	Конгрес-центри, конференц-зали, бізнес-центри
Виставкова	Експоцентри, ярмаркові комплекси
Інформаційна	ІТ-системи, онлайн-платформи, CRM
Сервісна	Кейтеринг, переклад, технічна підтримка

Аналіз табл. 1.4 свідчить, що інфраструктура ділового туризму має комплексний характер і включає як матеріальні, так і нематеріальні складові. Особливо важливу роль відіграють готельна та конгресна інфраструктура, оскільки саме вони забезпечують базові умови для проведення ділових заходів.

Слід зазначити, що сучасна інфраструктура ділового туризму характеризується високим рівнем технологічності та активним впровадженням інноваційних цифрових рішень. У сучасних умовах ефективна організація ділових заходів неможлива без використання інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують швидкість обробки інформації, зручність взаємодії між учасниками та підвищення якості обслуговування. Цифровізація стала одним із ключових факторів конкурентоспроможності у сфері МІСЕ-туризму, оскільки дозволяє оптимізувати процеси планування, координації та проведення міжнародних конференцій, форумів, виставок і корпоративних заходів.

Одним із найважливіших елементів сучасної технологічної інфраструктури є використання цифрових платформ для реєстрації учасників заходів. Такі системи дають можливість автоматизувати процес подачі заявок, бронювання місць, підтвердження участі та отримання необхідної інформації щодо програми заходу. Використання електронної реєстрації значно скорочує часові витрати організаторів, мінімізує ризик помилок під час обробки даних та підвищує ефективність управління великими потоками учасників. Крім того, цифрові

сервіси дозволяють забезпечити швидкий доступ до електронних квитків, персональних запрошень та інформаційних матеріалів через мобільні застосунки або спеціалізовані онлайн-платформи.

Важливого значення у сфері ділового туризму набули технології онлайн-трансляцій та гібридного формату проведення заходів. Після пандемії COVID-19 значно зросла потреба у проведенні конференцій, семінарів та бізнес-форумів із можливістю дистанційної участі. Саме тому сучасні конгрес-центри та виставкові комплекси активно оснащуються професійним аудіо- та відеообладнанням, системами відеоконференцзв'язку, інтерактивними платформами та технологіями потокової трансляції. Це дозволяє залучати до участі ширшу міжнародну аудиторію, забезпечувати доступ до заходів незалежно від місця перебування учасників та підвищувати ефективність міжнародної бізнес-комунікації.

Суттєву роль відіграють також цифрові системи управління подіями, які дозволяють організаторам координувати всі етапи проведення ділових заходів у режимі реального часу. За допомогою спеціалізованого програмного забезпечення здійснюється контроль розкладу заходів, управління роботою персоналу, координація логістичних процесів, моніторинг кількості учасників та оцінка ефективності проведених подій. Крім того, сучасні технології дають можливість збирати та аналізувати статистичні дані щодо активності учасників, рівня їхньої задоволеності, популярності окремих секцій або виступів, що сприяє удосконаленню подальшої організації заходів.

Використання аналітичних систем і технологій обробки даних є ще одним важливим напрямом розвитку сучасної інфраструктури ділового туризму. Завдяки застосуванню цифрової аналітики організатори мають можливість прогнозувати попит на ділові заходи, аналізувати поведінку учасників, оцінювати економічну ефективність подій та формувати більш персоналізовані пропозиції для клієнтів. У сучасному конкурентному середовищі такі технології дозволяють

підвищити якість сервісу, оптимізувати витрати та забезпечити більш ефективне функціонування підприємств сфери ділового туризму.

Таким чином, сучасна інфраструктура ділового туризму поступово трансформується у високотехнологічну систему, у якій цифрові технології відіграють визначальну роль у забезпеченні ефективної організації міжнародних бізнес-заходів, підвищенні рівня комфорту учасників та зміцненні конкурентних позицій туристичних дестинацій на світовому ринку (Spain.info, н.д.)

У результаті проведеного теоретичного дослідження встановлено, що діловий туризм є самостійним і високоспеціалізованим сегментом туристичної індустрії, який суттєво відрізняється від рекреаційних видів туризму за своєю метою, структурою попиту та характером організації. На мій погляд, його не слід розглядати лише як допоміжний напрям туристичної діяльності, оскільки він фактично виконує роль одного з ключових інструментів розвитку міжнародних економічних і ділових зв'язків, формуючи стійку основу для глобальної комунікації між бізнес-структурами, організаціями та державами.

У межах розділу було визначено, що діловий туризм охоплює широкий спектр поїздок, пов'язаних із професійною діяльністю, участю у переговорах, конференціях, виставках та інших формах ділової взаємодії. Особливо важливим є те, що МІСЕ-туризм виступає найбільш організованою та економічно значущою формою ділового туризму, оскільки поєднує різні типи заходів і забезпечує високий рівень концентрації ділової активності в межах конкретних дестинацій. Вважаю, що саме ця форма є найбільш перспективною з точки зору розвитку туристичної індустрії.

Таким чином, теоретичний аналіз засвідчив, що діловий туризм є складною багатокомпонентною системою, яка поєднує економічні, організаційні та інфраструктурні елементи. Водночас вважаю, що сучасні підходи до його трактування потребують подальшого уточнення з урахуванням цифровізації, глобалізації та змін у форматах міжнародної комунікації, оскільки саме ці фактори сьогодні визначають реальний розвиток МІСЕ-індустрії у світі.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ІСПАНІЇ

2.1. Загальна характеристика туристичної індустрії Іспанії. SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії та перспективи його розвитку

Діловий туризм в Іспанії є одним із ключових сегментів туристичної індустрії, який забезпечує стабільні економічні надходження та сприяє розвитку міжнародного співробітництва. Високий рівень розвитку інфраструктури, активна державна підтримка та значний досвід у проведенні міжнародних заходів дозволяють Іспанії займати провідні позиції на світовому ринку MICE-туризму (ICCA, n.d.). Водночас для забезпечення подальшого розвитку необхідно здійснити комплексний аналіз факторів, що впливають на функціонування даного сегмента.

Одним із найбільш ефективних інструментів стратегічного аналізу в дослідженні розвитку ділового туризму є SWOT-аналіз, який дозволяє комплексно оцінити внутрішні та зовнішні чинники функціонування галузі. Застосування даного методу дає можливість виявити сильні та слабкі сторони розвитку ділового туризму, а також визначити потенційні можливості та загрози, що формуються під впливом зовнішнього середовища. SWOT-аналіз виступає важливим аналітичним інструментом, який забезпечує основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, формування стратегій розвитку та підвищення конкурентоспроможності туристичної дестинації на міжнародному ринку. Його використання дозволяє не лише оцінити поточний стан галузі, але й прогнозувати перспективи її розвитку в умовах динамічного ринкового середовища.

Іспанія має значні конкурентні переваги у сфері ділового туризму, що забезпечують її лідерські позиції на світовому ринку MICE-туризму. Передусім це пов'язано з високим рівнем розвитку туристичної та транспортної

інфраструктури, яка включає сучасні конгрес-центри, виставкові комплекси, готелі високого класу, а також ефективну систему логістики. Вигідне географічне положення країни, що забезпечує зручний доступ для учасників заходів із різних частин світу, у поєднанні зі сприятливими кліматичними умовами створює додаткові переваги для проведення міжнародних подій протягом усього року. Важливим фактором є також активне використання інноваційних технологій, цифрових платформ та сучасних сервісних рішень, які сприяють підвищенню якості обслуговування та оптимізації процесу організації заходів. Застосування інтерактивних інструментів, онлайн-сервісів і гібридних форматів дозволяє Іспанії ефективно адаптуватися до сучасних тенденцій розвитку ділового туризму та задовольняти потреби міжнародних учасників (Lee & Choi, 2023).

Разом із тим, попри значні переваги, розвиток ділового туризму в Іспанії супроводжується низкою обмежень і викликів. Одним із ключових факторів є висока вартість організації заходів у провідних туристичних центрах, таких як Мадрид і Барселона, що може обмежувати доступність цих дестинацій для окремих категорій клієнтів. Крім того, певною мірою зберігається залежність від сезонності туристичних потоків, що впливає на рівень завантаженості інфраструктури та ефективність її використання протягом року. Важливою проблемою є також нерівномірність розвитку туристичної інфраструктури між регіонами, що знижує можливості залучення ділових заходів до менш розвинених територій.

Зазначені фактори можуть впливати на конкурентні позиції Іспанії на міжнародному ринку ділового туризму, особливо в умовах посилення конкуренції з боку інших країн, які активно розвивають МІСЕ-сектор. У зв'язку з цим виникає необхідність удосконалення стратегій розвитку галузі, спрямованих на зниження витрат, диверсифікацію туристичних продуктів, розвиток регіонального ділового туризму та впровадження інноваційних підходів до організації заходів. Комплексне врахування сильних і слабких сторін,

а також можливостей і загроз, дозволить забезпечити сталий розвиток ділового туризму в Іспанії та зміцнити її позиції як одного з провідних центрів міжнародних ділових заходів.

Для узагальнення результатів аналізу доцільно представити SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії у вигляді таблиці.

Таблиця 2.1

SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії

(складено автором на основі (ICCA, n.d.; Statista, n.d.; Lee & Choi, 2023)

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none"> - Високий рівень інфраструктури - Розвинена транспортна система - Міжнародне визнання - Досвід проведення заходів - Використання інноваційних технологій 	<ul style="list-style-type: none"> - Висока вартість послуг - Нерівномірний розвиток регіонів - Сезонність - Обмеженість ресурсів - Внутрішня конкуренція
Можливості (Opportunities):	Загрози (Threats):
<ul style="list-style-type: none"> - Розвиток цифрових технологій - Зростання попиту на MICE-туризм - Розширення міжнародного співробітництва - Інвестиції у туристичні проекти - Розвиток сталого туризму 	<ul style="list-style-type: none"> - Посилення міжнародної конкуренції - Економічна нестабільність - Глобальні кризи - Зміни споживчої поведінки - Зростання витрат

Як видно з таблиці 2.1, Іспанія має значні конкурентні переваги, які забезпечують її лідерські позиції на міжнародному ринку ділового туризму. Водночас наявність слабких сторін і зовнішніх загроз вимагає впровадження ефективних стратегій розвитку.

Особливу увагу слід приділити використанню можливостей, пов'язаних із розвитком цифрових технологій. Впровадження гібридних форматів заходів, онлайн-платформ та інтерактивних сервісів дозволяє залучати ширшу аудиторію та підвищувати ефективність організації подій (Lee & Choi, 2023). Крім того, цифровізація сприяє оптимізації витрат та покращенню якості обслуговування.

Перспективи розвитку ділового туризму в Іспанії пов'язані з подальшим удосконаленням інфраструктури, впровадженням інновацій та активним маркетинговим просуванням. Важливим напрямом є розвиток сталого туризму,

який передбачає використання екологічно безпечних технологій, раціональне використання ресурсів та зниження негативного впливу на навколишнє середовище (Halasiuk & Martynova, 2020).

Крім того, перспективним є розвиток регіонального ділового туризму, що дозволить зменшити навантаження на великі міста та сприятиме більш рівномірному розвитку територій. Залучення інвестицій у менш розвинені регіони створює нові можливості для розвитку туристичної інфраструктури та підвищення зайнятості населення.

Важливим аспектом є також підвищення рівня професійної підготовки кадрів у сфері ділового туризму. Якісний сервіс та професійний підхід до організації заходів є ключовими факторами успіху на міжнародному ринку (Bezuglyi & Vilozorov, 2016).

Отже, проведений SWOT-аналіз дозволив визначити основні фактори, що впливають на розвиток ділового туризму в Іспанії, а також окреслити перспективи його подальшого розвитку. Раціональне використання сильних сторін та можливостей, а також мінімізація впливу слабких сторін і загроз сприятимуть зміцненню позицій Іспанії як одного з провідних центрів міжнародного ділового туризму.

Аналізуючи структуру витрат ділового туриста, можна зазначити, що найбільшу частку становлять витрати на проживання та транспорт, що підтверджує значення готельної та транспортної інфраструктури у розвитку цього сегмента. Відповідна структура витрат відображена на діаграмі (Див. рисунок 2.1)

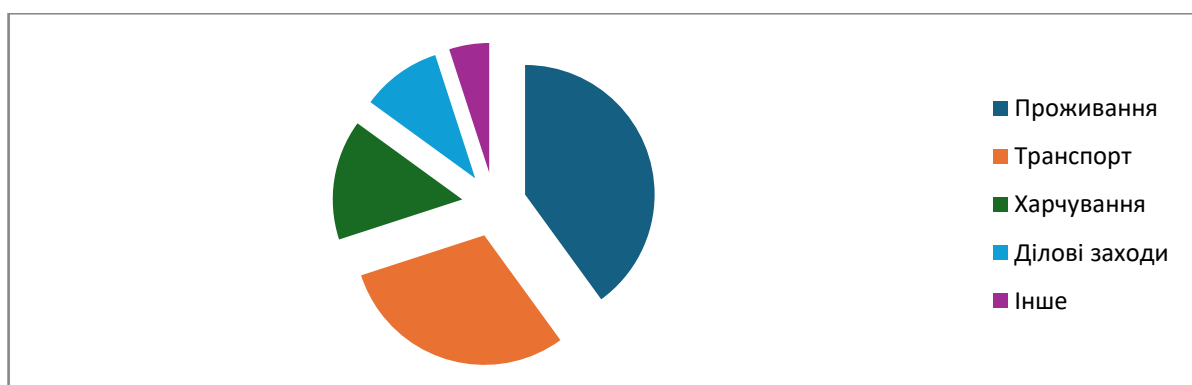

Рис.2.1 Структура витрат ділового туриста (узагальнено автором на основі (Nicula & Elena, 2014))

У міжнародній практиці діловий туризм найчастіше розглядається через концепцію MICE, яка охоплює чотири ключові компоненти: meetings (ділові зустрічі), incentives (мотиваційні поїздки), conferences (конференції) та exhibitions (виставки). Така структуризація дозволяє системно відобразити різноманітність форм ділових подорожей і визначити їх функціональне призначення (ICCA, n.d.). Структура ділового туризму представлена на рисунку 2.2

Рис. 2.2. Структура ділового туризму (MICE-підхід) (узагальнено автором на основі (ICCA, n.d.).

Розвиток інфраструктури безпосередньо впливає на конкурентоспроможність туристичної дестинації. Країни з розвинутою інфраструктурою мають більше можливостей для залучення міжнародних конференцій, виставок і бізнес-заходів. Це підтверджується статистичними даними, згідно з якими провідні позиції у сфері ділового туризму займають країни Європейського Союзу (European Union, n.d.). Структуру інфраструктури ділового туризму за функціональним призначенням представлено на рисунку 2.3.

Рис. 2.3. Структура інфраструктури ділового туризму (сформовано автором на основі (Statista, n.d.; GBTA, n.d.))

Як видно з рис. 2.3, інфраструктура ділового туризму включає три основні рівні: матеріальний, організаційний та цифровий. Така структура відображає сучасні тенденції розвитку галузі, зокрема цифровізацію та інтеграцію інформаційних технологій у процес організації заходів.

Окремої уваги потребує питання економічної ефективності інфраструктури ділового туризму. Дослідження показують, що інвестиції у розвиток конгресних центрів, виставкових комплексів і готельної інфраструктури забезпечують значний мультиплікативний ефект, оскільки сприяють зростанню зайнятості, збільшенню податкових надходжень та розвитку суміжних галузей (Nicula & Elena, 2014; Halasiuk & Martynova, 2020).

У цьому контексті важливим є аналіз структури витрат на організацію ділових заходів, який представлено на діаграмі (рисунок 2.4)

Рис. 2.4. Структура витрат на організацію ділового заходу (сформовано автором на основі (Statista, n.d.; GBTA, n.d.))

Як видно з діаграми 2.4, найбільшу частку витрат становить оренда приміщень та проживання, що підтверджує ключову роль конгресної та готельної інфраструктури у системі ділового туризму. Значну частку також займають витрати на технічне забезпечення, що свідчить про зростання ролі технологій у проведенні ділових заходів.

Розглядаючи організаційні особливості ділового туризму на прикладі Іспанії, слід зазначити, що країна має одну з найбільш розвинених інфраструктур у Європі. Великі міста, такі як Мадрид і Барселона, оснащені сучасними конгрес-

центрами, виставковими комплексами та готелями міжнародного рівня, що дозволяє ефективно організовувати заходи різного масштабу (Pukas, 2020; Spain.info, n.d.).

Завдяки цьому Іспанія стабільно входить до числа світових лідерів за кількістю проведених міжнародних конгресів, що підтверджується даними міжнародних організацій (ICCA, n.d.). Це свідчить про високий рівень організації ділового туризму та ефективність функціонування відповідної інфраструктури.

Іспанія розташована на Піренейському півострові та є однією з найпривабливіших туристичних країн Європи. Вона поєднує багату історико-культурну спадщину, сприятливі природно-кліматичні умови та розвинену туристичну інфраструктуру. Країна характеризується різноманітністю ландшафтів — від морських узбереж до гірських районів — і високим рівнем туристичної привабливості.

Важливою особливістю Іспанії є гармонійне поєднання історичних традицій і сучасного розвитку. У країні збережені численні пам'ятки різних епох — від римських споруд до мавританської архітектури, що формує її унікальну культурну ідентичність.

Історія Іспанії формувалася під впливом різних цивілізацій, зокрема римської та арабської, що відобразилося в архітектурі та культурі країни. Значну роль відіграли події Реконквісти та епоха Великих географічних відкриттів, які сприяли зміцненню міжнародних позицій Іспанії.

Культурна спадщина включає визначні архітектурні пам'ятки, літературні твори та мистецькі надбання, які мають світове значення. Сучасна Іспанія активно інтегрує традиції з інноваціями, що проявляється у розвитку культурних проєктів і туристичних продуктів.

Кожен регіон Іспанії має власні культурні та історичні особливості. Наприклад, Андалусія відома мавританською спадщиною, Каталонія — сучасною архітектурою та економічною активністю, а Країна Басків — унікальною мовою та культурою.

Таке різноманіття сприяє формуванню комплексного туристичного продукту та забезпечує розвиток різних видів туризму.

Іспанська культура характеризується високим рівнем самобутності та динамічності. До її ключових елементів належать фламенко, архітектура Антоніо Гауді, живопис Пікассо, а також сучасне кіно та музика.

Традиції та фестивалі, такі як Ла Томатіна та Семана Санта, відіграють важливу роль у формуванні туристичної привабливості країни та залученні міжнародних туристів.

Іспанія є одним із світових лідерів за кількістю туристів. Основні туристичні центри включають Барселону, Мадрид, Андалусію та острівні регіони. Країна пропонує широкий спектр туристичних послуг — від культурного та пляжного до гастрономічного туризму. (Statista, n.d.; European Union, n.d.).

У сучасних умовах особливу увагу приділяють розвитку сталого туризму та зменшенню негативного впливу масового туризму.

Іспанська кухня є важливим елементом туристичної привабливості. Вона включає традиційні страви, такі як паелья та тапас, а також розвинену культуру виноробства. Гастрономічний туризм активно розвивається та доповнює інші види туристичної діяльності.

Сучасна Іспанія характеризується поєднанням традицій і інновацій. Туризм залишається важливою складовою економіки, водночас зростає роль технологій, екологічних ініціатив і сталого розвитку.

Туристична індустрія Іспанії є однією з найбільш розвинених у світі та виступає стратегічно важливим сектором національної економіки. Її формування відбувалося під впливом комплексу факторів, серед яких ключове значення мають географічне положення країни, природно-кліматичні умови, історико-культурна спадщина, рівень соціально-економічного розвитку та інтеграція в європейський економічний простір. Завдяки цьому Іспанія посідає провідні позиції у глобальному туристичному рейтингу та демонструє стабільні

показники туристичних прибуттів і доходів від туризму (Statista, n.d.; European Union, n.d.).

У сучасних умовах туристична індустрія Іспанії функціонує як комплексна система, що об'єднує різні види діяльності, включаючи транспорт, готельне господарство, ресторанний бізнес, культурні індустрії та сферу послуг. Особливістю цієї системи є її високий рівень диверсифікації, що забезпечує стійкість до зовнішніх економічних коливань і сприяє формуванню багатофункціонального туристичного продукту (Pukas, 2020).

Важливо підкреслити, що туристична індустрія Іспанії має чітко виражений мультиплікативний ефект, оскільки впливає на розвиток суміжних галузей економіки, створює нові робочі місця та забезпечує надходження до державного бюджету. За оцінками міжнародних організацій, частка туризму у ВВП країни становить близько 10–12%, що свідчить про його ключову роль у національній економіці (Eurostat, n.d.).

Аналіз статистичних даних дозволяє оцінити масштаби розвитку туристичної індустрії Іспанії. Країна стабільно входить до числа світових лідерів за кількістю міжнародних туристів, приймаючи понад 80 млн осіб щорічно (Statista, n.d.). Це забезпечує значні валютні надходження та сприяє формуванню позитивного платіжного балансу.

Основні кількісні характеристики туристичної індустрії Іспанії наведено у таблиці 2.2

Таблиця 2.2

Основні показники туристичної індустрії Іспанії

(сформовано автором на основі (Statista, n.d.; Eurostat, n.d.))

Показник	Значення
Кількість міжнародних туристів	понад 80 млн осіб на рік
Частка туризму у ВВП	10–12%
Кількість зайнятих у галузі	понад 2 млн осіб
Основні туристичні ринки	країни ЄС, США, Велика Британія

Як видно з табл. 2.2, туристична індустрія Іспанії характеризується значними масштабами та високим рівнем економічної ефективності. Особливо важливим є той факт, що значну частку у структурі туристичних потоків становить діловий туризм, який забезпечує високий рівень витрат на одного туриста.

Туристична індустрія Іспанії має складну структурну організацію, яка включає різні сегменти туризму. Її структура представлена на рисунку 2.5.

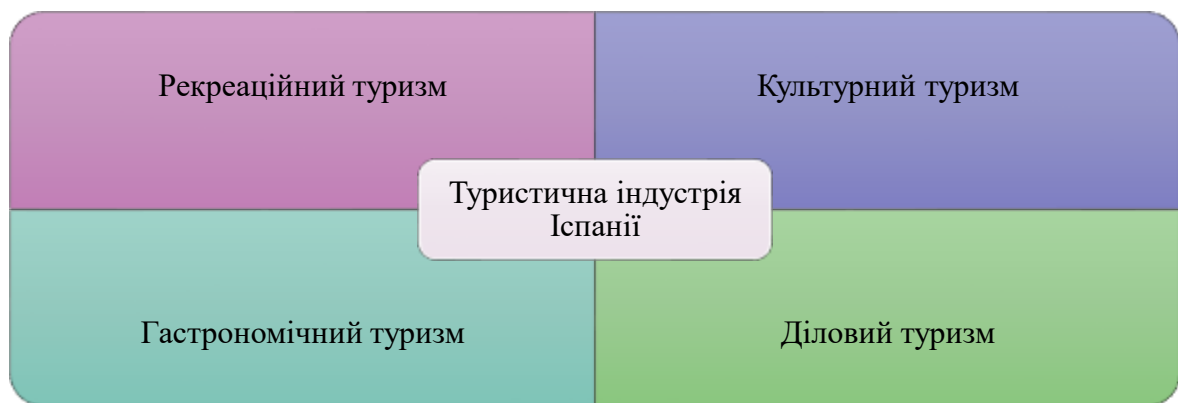

Рис. 2.4. Структура туристичної індустрії Іспанії

Як видно з рис. 2.4, діловий туризм є одним із ключових сегментів туристичної індустрії Іспанії. Його значення полягає у формуванні стабільних туристичних потоків, незалежних від сезонності, а також у забезпеченні високого рівня доходів.

Розвиток туристичної індустрії Іспанії значною мірою зумовлений високим рівнем розвитку інфраструктури. До її складу входять:

- транспортна система (міжнародні аеропорти, швидкісні залізниці AVE);
- готельна інфраструктура (мережі міжнародного рівня);
- конгресно-виставкові центри;
- інформаційно-комунікаційні системи;
- туристичні сервіси (Tourspain, n.d.).

Основні елементи інфраструктури систематизовано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Інфраструктура туристичної індустрії Іспанії

(складено за даними (Eurostat, n.d.; Tourspain, n.d.)

Компонент	Характеристика
Транспорт	Розвинена авіаційна та залізнична мережа
Готелі	Високий рівень стандартизації та сервісу

Продовження таблиці 2.3

Конгресні центри	Оснащені сучасною технікою
Виставкові комплекси	Міжнародного рівня
ІТ-системи	Цифровізація обслуговування

Аналіз табл. 2.3 свідчить, що інфраструктура туристичної індустрії Іспанії є однією з найбільш розвинених у Європі та відповідає сучасним міжнародним стандартам обслуговування. Комплексність її структури полягає у гармонійному поєднанні транспортної, готельної, конгресної, виставкової та цифрової складових, що забезпечує високий рівень функціональності та ефективності туристичної системи. Зокрема, наявність розгалуженої мережі міжнародних аеропортів, швидкісних залізничних магістралей, сучасних готельних комплексів і спеціалізованих виставкових центрів формує матеріально-технічну базу для обслуговування як масових, так і спеціалізованих туристичних потоків (Eurostat, n.d.; Tourspain, n.d.).

Особливістю інфраструктури Іспанії є її орієнтація на багатофункціональність та інтеграцію різних видів туристичної діяльності. Це дозволяє забезпечувати ефективне функціонування не лише рекреаційного, але й ділового туризму, який потребує високого рівня організації, технічного оснащення та логістичної координації. Саме інфраструктурний потенціал країни виступає ключовим фактором її конкурентоспроможності на міжнародному туристичному ринку та створює передумови для активного розвитку MICE-сегмента.

Діловий туризм відіграє стратегічно важливу роль у структурі туристичної індустрії Іспанії, оскільки забезпечує стабільність туристичних потоків протягом року та характеризується високим рівнем витрат на одного туриста. На відміну від рекреаційного туризму, який має виражену сезонність, діловий туризм

формує постійний попит на туристичні послуги, що сприяє більш рівномірному завантаженню інфраструктури та підвищенню ефективності її використання (Dekhtiar, 2014; Nicula & Elena, 2014).

Згідно з даними міжнародних організацій, Іспанія стабільно входить до числа світових лідерів за кількістю проведених міжнародних конгресів, конференцій і виставкових заходів (ICCA, n.d.). Це свідчить про високий рівень організації ділового туризму та ефективність функціонування відповідної інфраструктури. Крім того, діловий туризм забезпечує значні економічні надходження, оскільки включає використання послуг преміум-сегмента, таких як бізнес-готелі, конференц-зали, транспортні послуги та кейтеринг.

Основними центрами ділового туризму Іспанії є Мадрид, Барселона, Валенсія та Севілья, які мають розвинену інфраструктуру та спеціалізуються на проведенні міжнародних заходів різного масштабу (Spain.info, n.d.). Кожне з цих міст виконує певну функцію в системі ділового туризму. Так, Мадрид виступає адміністративним і фінансовим центром країни, що зумовлює високу концентрацію бізнес-подій і корпоративних заходів. Барселона є одним із провідних виставкових центрів Європи, де регулярно проводяться міжнародні форуми та ярмарки. Валенсія активно розвиває інноваційні формати ділового туризму, поєднуючи їх із культурними та науковими заходами, тоді як Севілья виступає важливим культурно-діловим центром, що приваблює міжнародні конференції та симпозиуми.

Висока концентрація конгрес-центрів, виставкових комплексів і готелів високого класу в цих містах забезпечує можливість організації заходів будь-якого рівня складності. Це, у свою чергу, сприяє формуванню позитивного іміджу Іспанії як привабливої ділової дестинації та зміцненню її позицій на світовому ринку туристичних послуг.

Сучасний розвиток туристичної індустрії Іспанії характеризується глибокими трансформаційними процесами, пов'язаними з цифровізацією, глобалізацією та зміною споживчих уподобань. Однією з ключових тенденцій є

активне впровадження цифрових технологій у сферу туристичних послуг, що проявляється у використанні онлайн-платформ бронювання, мобільних додатків, систем управління туристичними потоками та цифрових інструментів маркетингу. Це дозволяє підвищити ефективність управління туристичною діяльністю та покращити якість обслуговування клієнтів (Lee & Choi, 2023).

Важливим напрямом розвитку є також розширення сегмента MICE-туризму, який набуває все більшого значення у структурі туристичної індустрії. Зростання попиту на організацію міжнародних ділових заходів стимулює розвиток конгресної інфраструктури, модернізацію виставкових центрів та впровадження інноваційних форматів проведення заходів, зокрема гібридних конференцій і онлайн-форумів.

Підвищення якості сервісу є ще однією важливою тенденцією, що проявляється у стандартизації обслуговування, професійній підготовці персоналу та впровадженні міжнародних стандартів якості. Це дозволяє Іспанії залишатися конкурентоспроможною на світовому туристичному ринку та задовольняти зростаючі вимоги споживачів.

Не менш важливим є напрям екологізації туристичної діяльності, який передбачає впровадження принципів сталого розвитку, раціонального використання ресурсів і зменшення негативного впливу туризму на навколишнє середовище. Це особливо актуально в умовах зростання туристичних потоків та підвищення екологічної свідомості суспільства.

Після пандемії COVID-19 туристична індустрія Іспанії демонструє поступове відновлення, що супроводжується зміною структури попиту та підвищенням ролі ділового туризму. Зокрема, спостерігається зростання попиту на гібридні формати заходів, індивідуалізацію туристичних послуг та підвищення вимог до безпеки та якості обслуговування (Statista, n.d.). Це свідчить про адаптацію галузі до нових умов функціонування та формування нової моделі розвитку туристичної індустрії.

Іспанія є однією з провідних країн світу у сфері організації міжнародних ділових заходів та конгресного туризму, що зумовлено високим рівнем розвитку туристичної інфраструктури, вигідним географічним положенням, сприятливим кліматом та активною державною політикою у сфері туризму. Міжнародні ділові заходи, включаючи конференції, конгреси, виставки та бізнес-форуми, є важливою складовою МІСЕ-туризму, який активно розвивається в Іспанії та забезпечує значні економічні надходження (Nicula & Elena, 2014).

Організація міжнародних ділових заходів в Іспанії базується на комплексному підході, який передбачає взаємодію державних органів, туристичних організацій, конгрес-бюро, готельних мереж та приватного бізнесу. Значну роль у цьому процесі відіграють національні та регіональні туристичні організації, зокрема Instituto de Turismo de España (Turespaña), які займаються просуванням країни як привабливої дестинації для проведення міжнародних заходів (Tourspain, n.d.).

Однією з ключових особливостей організації конгресної діяльності в Іспанії є наявність розвиненої інфраструктури. У країні функціонує значна кількість сучасних конгрес-центрів, виставкових комплексів та багатофункціональних майданчиків, які відповідають міжнародним стандартам. Найбільші центри ділового туризму зосереджені у таких містах, як Мадрид, Барселона, Валенсія та Севілья. Наприклад, Барселона регулярно входить до рейтингу міст-лідерів за кількістю проведених міжнародних конгресів згідно з даними International Congress and Convention Association (ICCA, n.d.).

Важливою складовою успішної організації ділових заходів є високий рівень готельної інфраструктури. Іспанія має значну кількість готелів різних категорій, включаючи спеціалізовані конгрес-готелі, які оснащені сучасними конференц-залами, бізнес-центрами та технічним обладнанням. Це дозволяє забезпечити комфортне розміщення учасників заходів та створити необхідні умови для проведення ділових зустрічей (Pukas, 2020).

Суттєвою перевагою Іспанії є також високий рівень транспортної доступності. Розвинена мережа міжнародних аеропортів, швидкісних залізничних сполучень та автомобільних шляхів забезпечує зручне пересування учасників заходів як всередині країни, так і на міжнародному рівні (European Union, n.d.).

Організація міжнародних ділових заходів передбачає чітке планування та координацію всіх етапів, починаючи від підготовки та закінчуючи оцінкою результатів. Основні етапи організації включають: вибір місця проведення, формування програми заходу, забезпечення технічного супроводу, організацію розміщення та харчування учасників, а також маркетингове просування події. У цьому процесі важливу роль відіграють професійні організатори подій та спеціалізовані компанії (Bezuglyi & Bilozorov, 2016).

З метою узагальнення основних характеристик організації міжнародних ділових заходів в Іспанії доцільно представити їх у вигляді таблиці.

Таблиця 2.4

Особливості організації міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії

(складено автором на основі (ICCA, n.d.; Tourspain, n.d.; Bezuglyi & Bilozorov, 2016)

Елемент організації	Характеристика	Значення для розвитку МІСЕ-туризму
Інфраструктура	Сучасні конгрес-центри, виставкові комплекси	Забезпечення проведення масштабних заходів
Готельна база	Розвинена мережа готелів 3–5*	Комфортне розміщення учасників
Транспорт	Розвинена авіаційна та залізнична мережа	Доступність дестинацій
Організаційна підтримка	Діяльність конгрес-бюро та туристичних організацій	Координація заходів
Технології	Використання цифрових сервісів, онлайн-реєстрації	Підвищення ефективності
Маркетинг	Активне просування на міжнародному ринку	Залучення іноземних учасників

Як видно з таблиці 2.4, організація міжнародних ділових заходів в Іспанії має комплексний характер та базується на ефективному поєднанні матеріально-технічних, організаційних та маркетингових факторів. Це забезпечує високий

рівень якості проведення заходів та сприяє залученню значної кількості учасників.

Окрему увагу слід приділити використанню інноваційних технологій у сфері організації ділових заходів. В Іспанії активно застосовуються цифрові платформи для реєстрації учасників, онлайн-трансляції, інтерактивні додатки для комунікації та управління подіями. Це дозволяє оптимізувати процес організації заходів та підвищити їх ефективність (Lee & Choi, 2023).

Крім того, важливим трендом є орієнтація на сталий розвиток. Організатори заходів приділяють значну увагу екологічним аспектам, зокрема використанню енергоефективних технологій, мінімізації відходів та впровадженню принципів «зелених» заходів. Це відповідає сучасним тенденціям розвитку індустрії гостинності та підвищує імідж країни на міжнародному рівні (Halasiuk & Martynova, 2020).

Економічне значення міжнародних ділових заходів для Іспанії є надзвичайно важливим. Вони сприяють розвитку туризму, збільшенню доходів готельного бізнесу, ресторанного господарства, транспортної сфери та інших галузей економіки. Крім того, такі заходи стимулюють міжнародне співробітництво та обмін досвідом (Dekhtiar, 2014).

Слід також зазначити, що Іспанія активно адаптується до сучасних викликів, зокрема впливу пандемії COVID-19. Було впроваджено нові формати проведення заходів, такі як гібридні та онлайн-конференції, що дозволило зберегти активність у сфері ділового туризму (Statista, n.d.).

Таким чином, організація міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії характеризується високим рівнем розвитку, комплексним підходом та активним впровадженням інновацій. Це дозволяє країні займати провідні позиції на світовому ринку MICE-туризму та формувати конкурентоспроможний туристичний продукт.

Діловий туризм є одним із найбільш прибуткових сегментів туристичної індустрії Іспанії, який забезпечує стабільні туристичні потоки та значний

економічний ефект. У сучасних умовах глобалізації економіки та розвитку міжнародних зв'язків попит на організацію ділових поїздок, конференцій, виставок та конгресів постійно зростає, що сприяє активному розвитку МІСЕ-сектору в країні (Nicula & Elena, 2014).

Іспанія входить до числа світових лідерів за кількістю міжнародних туристичних прибуттів. За даними міжнародної статистики, країна щороку приймає десятки мільйонів туристів, серед яких значну частку становлять саме ділові туристи (Statista, n.d.). Діловий туризм має більш високий рівень витрат на одного туриста порівняно з рекреаційним туризмом, що робить його важливим джерелом доходів для економіки.

Аналіз туристичних потоків свідчить про те, що основними центрами ділового туризму в Іспанії є Мадрид, Барселона, Валенсія та Більбао. Ці міста характеризуються високим рівнем розвитку інфраструктури, наявністю сучасних конгрес-центрів, виставкових комплексів та транспортної доступності. Особливо важливу роль відіграють міжнародні заходи, які приваблюють тисячі учасників з різних країн світу (ICCA, n.d.).

Динаміка туристичних потоків у сфері ділового туризму залежить від низки факторів, серед яких економічна ситуація, рівень міжнародного співробітництва, інвестиційна активність та розвиток інфраструктури. Зокрема, у період пандемії COVID-19 спостерігалось значне скорочення туристичних потоків, однак у подальшому відбулося поступове відновлення цього сегмента завдяки впровадженню нових форматів проведення заходів (Statista, n.d.).

Важливо зазначити, що діловий туризм має мультиплікативний ефект для економіки Іспанії. Він сприяє розвитку суміжних галузей, таких як готельний бізнес, ресторанне господарство, транспорт, торгівля та сфера послуг. Крім того, проведення міжнародних заходів стимулює інвестиції, розвиток інфраструктури та підвищення іміджу країни на міжнародному рівні (Dekhtiar, 2014).

З метою узагальнення основних показників туристичних потоків та економічного значення ділового туризму в Іспанії доцільно представити їх у вигляді таблиці.

Таблиця 2.5

Основні показники розвитку ділового туризму в Іспанії

(складено автором на основі (Statista, n.d.; ICCA, n.d.; Dekhtiar, 2014)

Показник	Характеристика	Значення для економіки
Кількість ділових туристів	Щорічно зростає, особливо у великих містах	Формує стабільний туристичний потік
Середні витрати туриста	Вищі, ніж у рекреаційних туристів	Збільшення доходів галузі

Продовження таблиці 2.5

Тривалість перебування	Короткострокові поїздки (2–5 днів)	Інтенсивне використання ресурсів
Основні дестинації	Мадрид, Барселона, Валенсія	Концентрація бізнес-активності
Вплив на економіку	Розвиток суміжних галузей	Зростання ВВП та зайнятості
Інновації	Використання цифрових технологій	Підвищення ефективності

Як видно з таблиці 2.5, діловий туризм є важливим фактором економічного розвитку Іспанії. Він забезпечує не лише прямі доходи від туристичних послуг, але й сприяє розвитку інших секторів економіки, формуючи додаткову вартість.

Суттєвою особливістю ділового туризму є його висока платоспроможність. Ділові туристи, як правило, витрачають більше коштів на проживання, харчування, транспорт та додаткові послуги, що позитивно впливає на прибутковість підприємств туристичної індустрії (Lee & Choi, 2023). Крім того, вони часто подорожують поза межами туристичного сезону, що сприяє зниженню сезонності туристичних потоків.

Іспанія активно використовує маркетингові стратегії для залучення ділових туристів. Зокрема, проводяться міжнародні виставки, форуми, презентації, а також здійснюється активне просування країни як привабливої

дестинації для проведення ділових заходів. Важливу роль у цьому процесі відіграють національні туристичні організації та конгрес-бюро (Tourspain, n.d.).

Водночас існують певні виклики розвитку ділового туризму, зокрема зростання конкуренції з боку інших країн, економічна нестабільність та необхідність постійного оновлення інфраструктури. У відповідь на ці виклики Іспанія впроваджує інноваційні рішення, розвиває цифрові технології та вдосконалює систему управління туристичною діяльністю (Halasiuk & Martynova, 2020).

Отже, аналіз туристичних потоків та економічного значення ділового туризму в Іспанії свідчить про його важливу роль у розвитку національної економіки. Високий рівень організації, розвинена інфраструктура, активна державна підтримка та впровадження інновацій забезпечують стабільне зростання цього сегмента та формують конкурентні переваги країни на міжнародному туристичному ринку.

2.2. Інфраструктура ділового туризму в Іспанії (конгрес-центри, виставкові комплекси, готелі). Основні центри ділового туризму Іспанії (Мадрид, Барселона, Валенсія, Севілья)

Інфраструктура ділового туризму є фундаментальною основою функціонування MICE-сегмента та визначає рівень конкурентоспроможності туристичної дестинації на глобальному ринку. У сучасних умовах саме якість, масштаб і технологічна оснащеність інфраструктури формують можливості країни щодо залучення міжнародних ділових заходів, інвестицій і туристичних потоків. Іспанія, як одна з провідних туристичних держав Європи, демонструє високий рівень розвитку інфраструктури ділового туризму, що забезпечує її стабільні позиції у світових рейтингах (ICCA, n.d.; Eurostat, n.d.).

Інфраструктура ділового туризму Іспанії характеризується комплексністю, що проявляється у взаємодії транспортної, конгресної, виставкової та готельної

систем. Особливістю є її територіальна концентрація у великих містах, які виступають центрами ділової активності. Водночас важливим аспектом є інтеграція інфраструктурних елементів, що забезпечує безперервність обслуговування ділових туристів — від прибуття до завершення заходу. Загальну структуру інфраструктури ділового туризму представлено на рис. 2.5

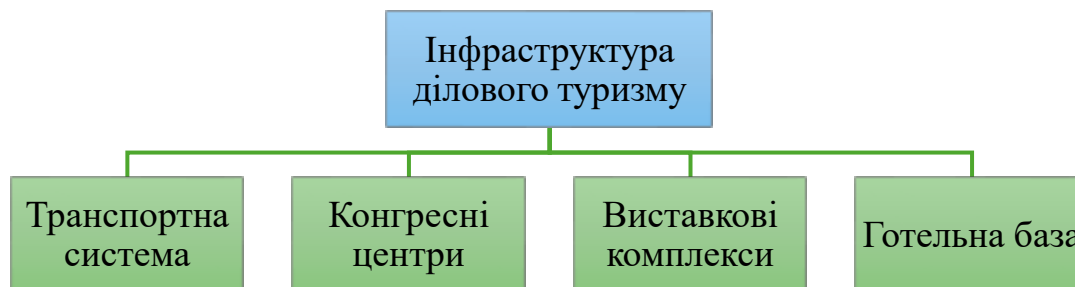

Рис. 2.5. Комплексна структура інфраструктури ділового туризму Іспанії

(складено автором на основі (ICCA, n.d.; Eurostat, n.d.))

Як видно з рис. 2.5, інфраструктура має багаторівневу структуру, де кожен елемент виконує окрему функцію, проте їх синергія забезпечує ефективність функціонування всієї системи.

Конгресні центри відіграють визначальну роль у формуванні та розвитку ділового туризму, оскільки саме вони забезпечують матеріально-технічну основу для проведення конференцій, симпозіумів, форумів, виставок та корпоративних заходів різного рівня складності. Їх функціонування безпосередньо впливає на здатність країни залучати міжнародні події, що, у свою чергу, визначає її позиції на глобальному ринку MICE-індустрії. У сучасних умовах конгресні центри виступають не лише місцем проведення заходів, але й інтегрованими платформами для ділових комунікацій, обміну знаннями та розвитку міжнародного співробітництва.

Іспанія має одну з найбільш розвинених мереж конгресних центрів у Європі, що дозволяє забезпечувати проведення заходів різного масштабу — від невеликих бізнес-зустрічей до масштабних міжнародних самітів. Високий рівень розвитку цієї інфраструктури обумовлений як значними інвестиціями у будівництво та модернізацію об'єктів, так і стратегічною орієнтацією держави на розвиток ділового туризму як важливого сектору економіки. За даними

міжнародних організацій, саме наявність сучасної конгресної інфраструктури є одним із ключових факторів, що забезпечує Іспанії стабільні позиції у світових рейтингах ділового туризму (ICCA, n.d.).

Особливістю іспанських конгресних центрів є їх висока місткість, яка в окремих випадках сягає 10–15 тисяч осіб, що дозволяє одночасно обслуговувати значну кількість учасників заходів. Це створює можливості для проведення великих міжнародних форумів і виставок, які потребують значних просторових ресурсів. Водночас важливою характеристикою є сучасне технічне оснащення, що включає мультимедійні системи, обладнання для синхронного перекладу, системи відеоконференцій та цифрові платформи управління подіями.

Окремої уваги заслуговує можливість трансформації внутрішнього простору конгресних центрів. Завдяки використанню мобільних конструкцій і модульних рішень приміщення можуть адаптуватися до різних форматів заходів — від пленарних засідань до секційних зустрічей і виставкових експозицій. Це значно підвищує ефективність використання інфраструктури та дозволяє оптимізувати організаційні процеси.

Важливим аспектом є інтеграція конгресних центрів з готельною та транспортною інфраструктурою. Розташування об'єктів у безпосередній близькості до міжнародних аеропортів, залізничних вузлів і готелів високого класу забезпечує зручність для учасників заходів і сприяє підвищенню рівня сервісу. Такий підхід дозволяє формувати єдиний туристично-діловий простір, у межах якого всі елементи інфраструктури функціонують узгоджено.

У сучасних умовах особливого значення набуває впровадження цифрових технологій управління подіями, що включає використання онлайн-платформ для реєстрації учасників, мобільних додатків для навігації та комунікації, а також систем аналітики для оцінки ефективності заходів. Це дозволяє підвищити рівень організації ділових подій та адаптувати їх до сучасних вимог (ICCA, n.d.).

Серед найбільш значущих об'єктів конгресної інфраструктури Іспанії слід виділити IFEMA Madrid, який є одним із найбільших виставково-конгресних

центрів Європи та відіграє ключову роль у проведенні міжнародних заходів. Fira Barcelona виступає провідним центром виставкової діяльності, де регулярно проводяться масштабні міжнародні форуми та конгреси. Valencia Conference Centre є прикладом сучасного підходу до проектування та функціонування конгресних об'єктів, поєднуючи інноваційну архітектуру з високим рівнем енергоефективності. У свою чергу, FIBES у Севільї є багатофункціональним центром, що поєднує можливості проведення ділових заходів із культурними подіями.

Таким чином, конгресна інфраструктура Іспанії є важливим елементом розвитку ділового туризму, який забезпечує високий рівень організації заходів, сприяє залученню міжнародних туристів та формує конкурентні переваги країни на світовому ринку МІСЕ-послуг. Характеристику конгресних центрів Іспанії див. табл. 2.6.

Таблиця 2.6.

Порівняльна характеристика конгресних центрів Іспанії

(складено автором на основі (Spain.info, n.d.; ICCA, n.d.)

Показник	Мадрид	Барселона	Валенсія	Севілья
Кількість центрів	Висока	Висока	Середня	Середня
Місткість	Дуже висока	Дуже висока	Висока	Висока
Технологічний рівень	Високий	Високий	Високий	Високий
Міжнародні заходи	Дуже багато	Дуже багато	Багато	Багато

Аналіз табл. 2.6 показує, що найбільша концентрація конгресної інфраструктури спостерігається у Мадриді та Барселоні, що обумовлює їх лідируючі позиції у сфері ділового туризму.

Виставкова інфраструктура є важливим елементом ділового туризму, оскільки забезпечує платформу для демонстрації продукції, встановлення ділових контактів і залучення інвестицій. В Іспанії виставкові комплекси мають стратегічне значення для розвитку міжнародної торгівлі.

Ключові функції виставкових центрів:

- презентація товарів і послуг;
- розвиток бізнес-комунікацій;
- стимулювання інвестиційної діяльності;
- формування міжнародного іміджу країни.

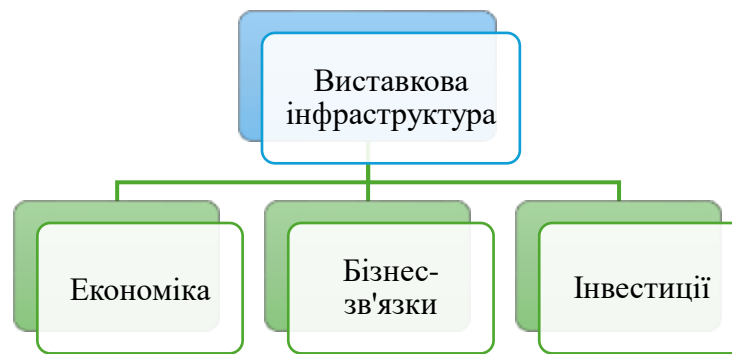

Рис. 2.6. Роль виставкових комплексів у системі ділового туризму (складено автором на основі (Spain.info, n.d.; ICCA, n.d.)

Як видно з рис. 2.6, виставкові комплекси виконують мультифункціональну роль і є важливим фактором економічного розвитку.

Готельна інфраструктура є невід'ємною складовою системи ділового туризму, оскільки забезпечує не лише розміщення учасників заходів, а й виступає важливим функціональним елементом організації ділових подій. У сучасних умовах готелі дедалі частіше виконують роль багатофункціональних центрів, де поєднуються проживання, ділові комунікації, проведення переговорів і організація конференцій. Така трансформація готельного господарства обумовлена зростанням попиту на комплексні послуги в межах МІСЕ-туризму.

В Іспанії активно розвивається сегмент бізнес-готелів і конгрес-готелів, які спеціалізуються на обслуговуванні ділових туристів. Ці заклади орієнтовані на надання високоякісного сервісу та створення комфортних умов для проведення заходів різного формату. Важливою особливістю є їх розташування у центральних ділових районах міст або поблизу ключових транспортних вузлів,

що забезпечує зручність доступу та оптимізує логістику пересування учасників (Tourspain, n.d.).

Готельна інфраструктура Іспанії характеризується високим рівнем категорійності, де значна частка припадає на готелі 4–5*, що відповідають міжнародним стандартам якості. Такі заклади пропонують широкий спектр послуг, включаючи конференц-зали різної місткості, переговорні кімнати, бізнес-центри, коворкінг-простори та кейтерингове обслуговування. Це дозволяє організовувати ділові заходи безпосередньо на базі готелів, що значно підвищує ефективність їх проведення.

Важливим елементом є впровадження цифрових сервісів, які забезпечують автоматизацію процесів обслуговування, зокрема онлайн-бронювання, електронну реєстрацію учасників, використання мобільних додатків для управління заходами та інтеграцію з системами управління готелем. Це сприяє підвищенню рівня комфорту для клієнтів і оптимізації операційної діяльності підприємств готельного господарства.

Крім того, готелі Іспанії активно інтегруються з іншими елементами MICE-інфраструктури, зокрема конгресними центрами та виставковими комплексами. Така взаємодія дозволяє створювати комплексний туристичний продукт, що охоплює всі етапи організації ділового заходу — від розміщення учасників до проведення подій і супутнього обслуговування.

Важливою особливістю розвитку готельної інфраструктури ділового туризму в Іспанії є її інтеграційний характер. У сучасній туристичній системі готелі не функціонують ізольовано, а виступають складовою єдиного інфраструктурного комплексу, що включає транспорт, конгресні та виставкові об'єкти.

Така інтеграція забезпечує:

- ефективну організацію логістики ділових заходів;
- скорочення часу переміщення учасників;
- підвищення якості обслуговування;

- оптимізацію витрат на організацію заходів;
- зростання рівня задоволеності клієнтів.

Взаємодія між готелями та іншими елементами інфраструктури дозволяє формувати комплексні туристичні продукти, що відповідають сучасним вимогам ринку. Саме інтеграція виступає одним із ключових факторів успіху Іспанії на міжнародному ринку ділового туризму та забезпечує їй конкурентні переваги (Lee & Choi, 2023).

Таким чином, готельна інфраструктура Іспанії є важливим компонентом розвитку ділового туризму, який забезпечує не лише розміщення, а й організацію ділових заходів. Високий рівень сервісу, сучасне технічне оснащення, інтеграція з іншими елементами інфраструктури та орієнтація на потреби бізнес-туристів формують основу конкурентоспроможності країни у сфері МІСЕ.

Діловий туризм в Іспанії характеризується високим рівнем територіальної концентрації, що проявляється у домінуванні великих урбанізованих центрів, зокрема Мадрида, Барселони, Валенсії та Севільї. Саме ці міста формують основу національної МІСЕ-інфраструктури та забезпечують значну частку міжнародних ділових заходів (Galasyuk & Tsybalist, 2017; Stamat & Hryb, 2023). За даними міжнародних організацій, Іспанія стабільно входить до числа світових лідерів за кількістю конгресів і конференцій, що підтверджує ефективність розвитку її ділових центрів (ICCA, n.d.; Eurostat, n.d.).

Територіальна структура ділового туризму в країні формується під впливом економічних, інфраструктурних та транспортних факторів. Високий рівень урбанізації, концентрація бізнес-активності та розвинена транспортна система сприяють формуванню потужних центрів ділового туризму (Bezuglyi & Bilozorov, 2016; Dragomyretska, 2014).

Мадрид виступає головним діловим центром Іспанії, що обумовлено його статусом столиці, фінансового та адміністративного ядра країни. У місті зосереджено значну кількість міжнародних корпорацій, урядових установ та

фінансових організацій, що формує стабільний попит на ділові поїздки (Andrenko, 2014).

Згідно з міжнародною статистикою, Мадрид входить до провідних міст світу за кількістю проведених конгресів і конференцій (ICCA, n.d.). Крім того, важливу роль відіграє транспортна доступність: міжнародний аеропорт забезпечує значний пасажиропотік, що сприяє залученню ділових туристів (Eurostat, n.d.).

Розвинена інфраструктура, включаючи конгресні центри, виставкові комплекси та готелі високого класу, дозволяє проводити заходи будь-якого масштабу (Tourspain, n.d.; Spain.info, n.d.).

Барселона є одним із найважливіших центрів ділового туризму в Європі та спеціалізується на проведенні міжнародних виставок, технологічних форумів і конгресів. Місто має потужну інфраструктуру, яка відповідає міжнародним стандартам обслуговування (Smirnova, 2006). За даними ICCA, Барселона стабільно входить до числа світових лідерів за кількістю міжнародних ділових заходів (ICCA, n.d.). Високий рівень організації заходів поєднується з туристичною привабливістю міста, що сприяє розвитку концепції «bleisure» (Lee & Choi, 2023). Крім того, Барселона активно інтегрує інноваційні технології у сферу ділового туризму, що підвищує її конкурентоспроможність (Halasiuk & Martynova, 2020).

Валенсія є одним із найбільш динамічних центрів ділового туризму в Іспанії, що активно розвивається завдяки впровадженню інноваційних підходів та модернізації інфраструктури (Pukas, 2020). Місто має сучасні конгресні центри та виставкові комплекси, що дозволяють організовувати міжнародні заходи високого рівня (Tourspain, n.d.). Важливим фактором є також орієнтація на сталий розвиток та екологічність, що відповідає сучасним тенденціям туристичної індустрії (Lee & Choi, 2023). Валенсія поступово посилює свої позиції на міжнародному ринку ділового туризму, виступаючи конкурентом традиційних центрів (Bezuglyi & Bilozorov, 2016).

Севілья відіграє важливу роль у розвитку ділового туризму на півдні Іспанії, поєднуючи бізнес-інфраструктуру з потужним культурним потенціалом (Spain.info, n.d.).

Місто активно залучає міжнародні конференції, симпозіуми та корпоративні заходи, що сприяє розвитку туристичної індустрії регіону (Muzychka, 2018). Особливістю Севільї є поєднання ділового туризму з культурними та історичними ресурсами, що підвищує її привабливість для іноземних туристів (Dziublenko, 2014). Можна порівняти центри ділового туризму Іспанії (див. табл. 2.7)

Таблиця 2.7

Порівняльна характеристика центрів ділового туризму Іспанії

(узагальнено автором на основі (ICCA, n.d.; Statista, n.d.; Eurostat, n.d.))

Показник	Мадрид	Барселона	Валенсія	Севілья
Кількість конгресів	~105	~140	~50	~28
Рівень інфраструктури	Дуже високий	Дуже високий	Високий	Високий
Міжнародне значення	Глобальний центр	Глобальний центр	Регіональний	Регіональний
Спеціалізація	Бізнес, фінанси	Виставки, технології	Інновації	Культурні події
Пасажиропотік (аеропорт)	~66 млн	~55 млн	~10 млн	~9 млн

Аналіз табл. 2.7. свідчить, що Мадрид і Барселона є беззаперечними лідерами ділового туризму, тоді як Валенсія і Севілья виконують функцію регіональних центрів із високим потенціалом розвитку. SWOT-аналіз центрів ділового туризму Іспанії (табл. 2.8)

Таблиця 2.8

SWOT-аналіз центрів ділового туризму Іспанії

(складено автором на основі (ICCA, n.d.; Statista))

Сильні сторони	Слабкі сторони
Високий рівень інфраструктури; міжнародне визнання (ICCA); розвинена транспортна система; потужна готельна база; поєднання бізнесу та туризму	Висока конкуренція між містами; сезонне навантаження; високі ціни під час великих заходів
Можливості	Загрози

Розвиток гібридних заходів; залучення нових ринків; інновації у сфері МІСЕ; розвиток регіональних центрів	Глобальні економічні кризи; конкуренція інших країн; зміни попиту; екологічні обмеження
---	---

SWOT-аналіз свідчить, що центри ділового туризму Іспанії мають значний потенціал розвитку, зумовлений високим рівнем інфраструктури, міжнародним визнанням та інтеграцією у світову туристичну систему. Водночас існує необхідність врахування внутрішніх обмежень і зовнішніх викликів, що впливають на ефективність функціонування МІСЕ-сегмента. Збалансоване використання сильних сторін і можливостей при мінімізації слабких сторін і загроз дозволить забезпечити сталий розвиток ділового туризму в Іспанії та зміцнити її позиції на глобальному ринку.

Основні центри ділового туризму Іспанії характеризуються високим рівнем розвитку інфраструктури, транспортної доступності та міжнародного визнання. Мадрид і Барселона виступають глобальними центрами, тоді як Валенсія та Севілья мають значний потенціал розвитку та відіграють важливу роль у диверсифікації туристичних потоків (Nicula & Elena, 2014; Slyvenko et al., 2019). Розвиток ділового туризму в цих містах сприяє економічному зростанню, підвищенню конкурентоспроможності країни та зміцненню її позицій на світовому туристичному ринку.

РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДІЛОВОГО ТУРИЗМУ В ІСПАНІЇ

3.1. Проблеми організації міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії

Діловий туризм в Іспанії є одним із ключових сегментів національної туристичної індустрії, який формує значну частку міжнародних туристичних потоків та забезпечує суттєві економічні надходження до бюджету країни. У сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції між туристичними дестинаціями Іспанія займає провідні позиції на європейському та світовому ринку МІСЕ-індустрії завдяки розвиненій інфраструктурі, вигідному географічному положенню, високому рівню сервісу та значному досвіду організації міжнародних заходів. Водночас розвиток ділового туризму супроводжується низкою організаційних, інфраструктурних та економічних проблем, які потребують комплексного аналізу та стратегічного вирішення.

Організація міжнародних ділових заходів та конгресів в Іспанії, попри високий рівень розвитку МІСЕ-інфраструктури, характеризується наявністю низки системних викликів, які прямо або опосередковано впливають на ефективність функціонування галузі та її конкурентоспроможність на міжнародному ринку. З одного боку, країна має потужну матеріально-технічну базу, значний досвід проведення масштабних заходів і високий рівень сервісу, однак з іншого — змушена постійно адаптуватися до змін у глобальному середовищі та посилення конкуренції між провідними європейськими МІСЕ-дестинаціями.

Однією з ключових проблем є висока конкуренція між європейськими містами за право проведення масштабних міжнародних конференцій, форумів і виставок. У сучасних умовах ринок ділового туризму Європи є надзвичайно насиченим, а основні дестинації активно конкурують між собою за залучення

міжнародних подій високого рівня. Такі міста, як Париж, Берлін, Амстердам та Лісабон, реалізують активні маркетингові стратегії, пропонуючи більш гнучкі цінові умови, податкові стимули, державні програми підтримки організаторів заходів, а також спрощені адміністративні процедури для проведення міжнародних подій. У таких умовах Іспанія змушена постійно вдосконалювати власну політику у сфері МІСЕ-туризму, посилювати інвестиційну привабливість конгресної інфраструктури та впроваджувати інноваційні підходи до організації міжнародних заходів, щоб утримувати провідні позиції на ринку.

Суттєвою проблемою залишається також сезонність завантаження конгресно-виставкової інфраструктури, яка проявляється навіть попри відносно рівномірний характер попиту у сфері ділового туризму. У пікові періоди, коли одночасно проводиться велика кількість міжнародних заходів, особливо у таких містах, як Барселона та Мадрид, спостерігається перевантаження ключових елементів туристичної інфраструктури. Зокрема, це стосується готельного фонду, транспортної системи, а також конгрес-центрів і виставкових комплексів. Надмірне навантаження призводить до підвищення цін на послуги, зниження доступності якісного розміщення та ускладнення логістики для учасників міжнародних заходів. У результаті це може негативно впливати на загальне враження від проведення подій та рівень задоволеності бізнес-туристів.

Ще одним важливим викликом є висока вартість організації міжнародних конгресів і виставок, яка є характерною для провідних МІСЕ-дестинацій із розвиненою інфраструктурою. Проведення масштабних ділових заходів потребує значних фінансових витрат, пов'язаних з орендою сучасних приміщень, технічним забезпеченням, забезпеченням безпеки, логістикою, маркетинговим супроводом, а також обслуговуванням великої кількості учасників. Особливо відчутними є витрати на високотехнологічне обладнання, цифрові платформи управління подіями та професійний сервісний персонал. Для невеликих організацій, асоціацій або професійних спільнот такі витрати можуть стати

суттєвим обмежувальним фактором, що зменшує кількість заходів середнього масштабу та впливає на загальну диверсифікацію MICE-ринку.

Крім того, висока вартість організації часто призводить до концентрації міжнародних подій лише у найбільш фінансово забезпечених сегментах ринку, що обмежує доступ до проведення заходів для менш потужних організаторів. Це, у свою чергу, знижує потенціал розвитку регіональних центрів ділового туризму та посилює домінування великих міст. У довгостроковій перспективі така ситуація може створювати дисбаланс у розвитку національної MICE-індустрії та потребує впровадження більш гнучких механізмів підтримки організаторів міжнародних заходів.

Таким чином, попри високий рівень розвитку інфраструктури та значний досвід Іспанії у сфері ділового туризму, наявні проблеми потребують комплексного підходу до їх вирішення. Вони охоплюють як конкурентні виклики на міжнародному рівні, так і внутрішні організаційні та економічні обмеження, що впливають на стабільність і подальший розвиток MICE-сегмента в країні.

Не менш значущою проблемою розвитку ділового туризму в Іспанії є нерівномірність територіального розподілу регіональної інфраструктури MICE-сегмента. Незважаючи на загальний високий рівень розвитку туристичної галузі країни, основні потоки ділових туристів концентруються у найбільших економічних і адміністративних центрах, таких як Мадрид, Барселона, а також частково у Валенсія та Севілья. Саме ці міста мають розвинену конгресно-виставкову інфраструктуру, сучасні готельні комплекси міжнародного рівня та високий рівень транспортної доступності, що забезпечує їхню конкурентоспроможність на світовому ринку ділового туризму.

Водночас інші регіони Іспанії залишаються менш залученими до активного розвитку MICE-індустрії, що зумовлено недостатнім рівнем інфраструктурного забезпечення, обмеженою кількістю спеціалізованих конгрес-центрів, а також менш розвиненою логістичною та транспортною мережею. Така ситуація призводить до формування територіальної диспропорції у розподілі туристичних

потоків, коли основна частина міжнародних ділових заходів проводиться у декількох ключових містах, тоді як інші регіони не отримують достатнього економічного ефекту від розвитку ділового туризму. Це, у свою чергу, обмежує можливості рівномірного соціально-економічного розвитку територій та знижує потенціал регіональної диверсифікації туристичної індустрії.

Додатково слід зазначити, що концентрація МІСЕ-активності у великих містах призводить до надмірного навантаження на їхню інфраструктуру, зокрема транспортну систему, готельний фонд та конгресні майданчики. У результаті виникає необхідність постійного розширення та модернізації існуючих об'єктів, що потребує значних інвестиційних ресурсів. Водночас розвиток регіональних центрів ділового туризму міг би частково зменшити цей тиск і забезпечити більш збалансований розподіл туристичних потоків по території країни.

Окрему увагу слід приділити питанням цифровізації та технічної модернізації інфраструктури ділового туризму. Незважаючи на високий загальний рівень розвитку МІСЕ-сектору в Іспанії, частина конгрес-центрів, виставкових комплексів і готельних підприємств потребує подальшого впровадження сучасних інноваційних технологій. Зокрема, йдеться про розвиток гібридних форматів проведення заходів, які поєднують офлайн- та онлайн-участь, що стало особливо актуальним після пандемії COVID-19. Такий формат вимагає високого рівня технічного оснащення, стабільного інтернет-зв'язку та інтегрованих цифрових платформ для управління подіями.

Важливим напрямом є також посилення кібербезпеки у сфері організації ділових заходів, оскільки зростання цифровізації супроводжується підвищенням ризиків витоку інформації, несанкціонованого доступу до даних та технічних збоїв у роботі онлайн-платформ. Крім того, сучасні тенденції розвитку МІСЕ-індустрії передбачають активне використання технологій великих даних (Big Data) для аналізу поведінки учасників заходів, оцінки їхньої задоволеності та оптимізації процесів управління подіями.

Пандемія COVID-19 стала важливим фактором, який продемонстрував необхідність більш гнучкої адаптації інфраструктури ділового туризму до умов кризових ситуацій. Вона виявила потребу у швидкому переході до онлайн- та змішаних форматів проведення заходів, а також у розвитку цифрових сервісів, здатних забезпечити безперервність бізнес-комунікацій незалежно від зовнішніх обмежень. У результаті сучасна МІСЕ-інфраструктура Іспанії поступово трансформується у більш технологічно гнучку та адаптивну систему, проте процес цієї трансформації потребує подальшого вдосконалення та інвестиційної підтримки.

3.2. Проблеми та перспективи туристичних потоків та економічного значення ділового туризму в Іспанії

Туристичні потоки у сфері ділового туризму в Іспанії характеризуються високою інтенсивністю та стабільним зростанням, однак вони також мають низку структурних проблем. Однією з них є залежність від глобальної економічної кон'юнктури. У періоди економічної нестабільності або геополітичних криз спостерігається скорочення кількості міжнародних ділових поїздок, що безпосередньо впливає на доходи туристичної галузі. Таким чином, діловий туризм є чутливим до зовнішніх економічних факторів.

Ще однією суттєвою проблемою розвитку ділового туризму в Іспанії є надмірна концентрація туристичних потоків у найбільших ділових центрах, насамперед у Барселона та Мадрид. Саме ці міста виступають ключовими хабами міжнародної МІСЕ-індустрії, акумулюючи основну частку конференцій, форумів, виставок та корпоративних заходів. Така концентрація, з одного боку, є наслідком їхньої високої інфраструктурної готовності, розвиненої транспортної мережі та міжнародного іміджу, а з іншого — створює низку структурних дисбалансів у розвитку туристичної галузі країни.

Наслідком подібної концентрації є значне перевантаження міської інфраструктури у періоди проведення великих міжнародних заходів. Спостерігається підвищене навантаження на готельний фонд, транспортну систему, конгрес-центри та сферу обслуговування. Це, у свою чергу, призводить до зростання вартості проживання, оренди конференц-приміщень і супутніх послуг, що підвищує загальні витрати на організацію ділових заходів. У пікові періоди це може також негативно впливати на якість сервісу та рівень задоволеності учасників міжнародних подій.

Водночас менш розвинені регіони Іспанії залишаються поза основними потоками МІСЕ-туризму, що обмежує їхній економічний потенціал і знижує можливості для регіонального розвитку. Відсутність масштабних конгресних центрів, недостатня кількість міжнародних готельних мереж та обмежена транспортна доступність ускладнюють залучення великих ділових заходів до цих територій. У результаті виникає нерівномірний розподіл економічних вигод від ділового туризму, коли основні доходи концентруються у декількох мегаполісах, тоді як інші регіони не отримують достатнього стимулу для розвитку інфраструктури та створення нових робочих місць.

З економічної точки зору діловий туризм є одним із найбільш прибуткових і стратегічно важливих сегментів туристичної індустрії Іспанії. Він забезпечує стабільні валютні надходження, сприяє диверсифікації економіки та створенню значної кількості робочих місць у суміжних галузях. Особливо важливим є мультиплікативний ефект, який проявляється через розвиток готельного бізнесу, транспортної інфраструктури, сфери громадського харчування, торгівлі, інформаційних технологій, а також культурної та розважальної індустрії. Таким чином, діловий туризм виступає каталізатором комплексного економічного розвитку територій.

Перспективи розвитку ділового туризму в Іспанії значною мірою пов'язані з подальшою цифровізацією галузі та впровадженням інноваційних технологій. Використання штучного інтелекту, систем великих даних, автоматизованих

платформ управління подіями та інтелектуальних аналітичних інструментів дозволяє значно підвищити ефективність організації МІСЕ-заходів. Окрему роль відіграє розвиток гібридних форматів проведення конференцій і форумів, які поєднують офлайн- та онлайн-участь, розширюючи географію залучених учасників і підвищуючи доступність міжнародних подій.

Очікується, що подальше розширення цифрової складової ділового туризму сприятиме збільшенню кількості учасників міжнародних заходів, підвищенню їхньої інтерактивності та зниженню організаційних витрат. Це дозволить Іспанії не лише зберегти, але й посилити свої позиції як одного з провідних світових центрів МІСЕ-індустрії, адаптованого до сучасних глобальних викликів і технологічних трансформацій.

Важливим перспективним напрямом розвитку ділового туризму в Іспанії є формування та впровадження сталої (sustainable) моделі функціонування МІСЕ-індустрії. Такий підхід передбачає комплексну інтеграцію екологічних принципів у всі етапи організації ділових заходів — від планування і логістики до безпосереднього проведення конференцій, форумів і виставок. Основною метою є зменшення негативного впливу на довкілля шляхом оптимізації використання ресурсів, скорочення викидів CO₂, мінімізації відходів та переходу до більш екологічно відповідальних практик у сфері туризму та гостинності.

У межах сталої моделі особливе значення має впровадження енергоефективних технологій у діяльність конгрес-центрів, виставкових комплексів і готельних підприємств. Йдеться про використання відновлюваних джерел енергії, систем розумного енергоменеджменту, автоматизованого контролю освітлення та клімату, а також впровадження цифрових рішень, що дозволяють зменшити споживання ресурсів. Важливим аспектом є також скорочення використання паперових носіїв інформації шляхом переходу до електронної реєстрації учасників, цифрових програм заходів та мобільних додатків для навігації й комунікації.

Крім того, екологізація ділового туризму включає впровадження міжнародних екологічних стандартів та сертифікацій, які регулюють діяльність підприємств індустрії гостинності. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності іспанських МІСЕ-дестинацій на світовому ринку, оскільки все більше міжнародних організацій та корпорацій віддають перевагу екологічно відповідальним локаціям для проведення заходів. Таким чином, сталий розвиток стає не лише екологічною, але й економічною перевагою туристичної галузі.

Окрему перспективу розвитку ділового туризму в Іспанії становить розширення його географії та формування нових регіональних центрів МІСЕ-активності. Сьогодні основні потоки ділових туристів зосереджені у великих мегаполісах, таких як Мадрид та Барселона, однак стратегічний розвиток передбачає поступове залучення менш завантажених регіональних міст до міжнародного ринку ділового туризму. Розвиток нових конгрес-центрів, модернізація транспортної інфраструктури та залучення інвестицій у регіональні туристичні проекти дозволять створити умови для проведення міжнародних заходів у нових дестинаціях. Такий підхід сприятиме більш рівномірному розподілу туристичних потоків, зменшенню навантаження на провідні ділові центри та активізації соціально-економічного розвитку регіонів.

Таким чином, діловий туризм в Іспанії має значний і багатовекторний потенціал подальшого розвитку. Його реалізація залежить від ефективного вирішення існуючих організаційних, інфраструктурних та економічних проблем, а також від здатності галузі адаптуватися до сучасних глобальних викликів. Комплексна модернізація, цифровізація процесів, впровадження принципів сталого розвитку та стратегічне планування дозволять Іспанії не лише зберегти, але й посилити свої позиції як одного з провідних світових центрів МІСЕ-туризму.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження організації ділового туризму в Іспанії було досягнуто поставленої мети та виконано визначені завдання, що дозволило сформулювати такі узагальнені висновки.

У роботі встановлено, що діловий туризм є важливою складовою сучасної туристичної індустрії, яка забезпечує розвиток міжнародних економічних зв'язків, сприяє інвестиційній активності та формує значний економічний ефект. На відміну від рекреаційного туризму, він характеризується стабільністю попиту, високим рівнем витрат туристів та значним впливом на розвиток інфраструктури й суміжних галузей економіки .

У ході дослідження теоретичних основ визначено сутність, функції та значення ділового туризму, а також охарактеризовано основні форми МІСЕ-туризму, до яких належать конференції, виставки, інсентив-тури та корпоративні заходи. Доведено, що ефективна організація ділового туризму потребує комплексного підходу, який включає розвиток інфраструктури, високий рівень сервісу, застосування сучасних технологій та професійну підготовку кадрів.

Аналіз сучасного стану туристичної індустрії Іспанії показав, що країна займає провідні позиції на міжнародному ринку ділового туризму. Встановлено, що основними чинниками успіху є розвинена транспортна та готельна інфраструктура, наявність сучасних конгрес-центрів, активна діяльність туристичних організацій та ефективна державна підтримка галузі. Особливу роль відіграють такі центри ділового туризму, як Мадрид, Барселона, Валенсія та Севілья, які є ключовими майданчиками для проведення міжнародних заходів.

У роботі також здійснено аналіз туристичних потоків та економічного значення ділового туризму в Іспанії. Встановлено, що цей сегмент забезпечує значні надходження до бюджету, сприяє розвитку суміжних галузей та підвищує рівень зайнятості населення. Ділові туристи характеризуються високою

платоспроможністю та активністю, що робить цей вид туризму стратегічно важливим для економіки країни.

Проведений SWOT-аналіз дозволив визначити сильні та слабкі сторони розвитку ділового туризму в Іспанії, а також виявити можливості та загрози його подальшого розвитку. До основних переваг віднесено високий рівень інфраструктури, міжнародне визнання та використання інноваційних технологій. Водночас серед проблем виділено високу вартість послуг, нерівномірність розвитку регіонів та посилення міжнародної конкуренції.

На основі проведеного дослідження обґрунтовано перспективи розвитку ділового туризму в Іспанії. Визначено, що подальше зростання галузі пов'язане з впровадженням цифрових технологій, розвитком гібридних форматів заходів, орієнтацією на сталий розвиток, а також розширенням міжнародного співробітництва. Важливим напрямом є також розвиток регіонального ділового туризму та залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру.

Отже, результати дослідження свідчать про високий рівень розвитку ділового туризму в Іспанії та його значний потенціал для подальшого зростання. Рациональне використання наявних ресурсів, впровадження інновацій та ефективне управління туристичною діяльністю створюють передумови для зміцнення позицій країни на міжнародному ринку ділового туризму.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих підходів і рекомендацій для вдосконалення організації ділового туризму, підвищення ефективності функціонування туристичної інфраструктури та розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму.

РЕЗЮМЕ/ RESUME

РЕЗЮМЕ

У бакалаврській роботі досліджено теоретичні, організаційні та прикладні аспекти розвитку ділового туризму в Іспанії. Розкрито сутність, поняття та значення ділового туризму в сучасній туристичній індустрії, охарактеризовано основні форми та види МІСЕ-туризму, а також визначено організаційні особливості й інфраструктурні умови його функціонування.

У роботі проаналізовано сучасний стан туристичної індустрії Іспанії, досліджено інфраструктуру ділового туризму країни, зокрема конгрес-центри, виставкові комплекси та готелі, а також визначено основні центри ділового туризму — Мадрид, Барселону, Валенсію та Севілью. Особливу увагу приділено організації міжнародних ділових заходів і конгресів в Іспанії, аналізу туристичних потоків та економічного значення ділового туризму для країни.

За результатами дослідження проведено SWOT-аналіз розвитку ділового туризму в Іспанії, виявлено його сильні та слабкі сторони, можливості та загрози, а також обґрунтовано перспективи подальшого розвитку. Встановлено, що Іспанія має значний потенціал для зміцнення позицій на міжнародному ринку ділового туризму завдяки розвиненій інфраструктурі, вигідному географічному положенню, високому рівню сервісу та активній участі у міжнародних економічних і туристичних процесах.

Метою бакалаврської роботи є дослідження організації ділового туризму в Іспанії та обґрунтування напрямів його подальшого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес розвитку ділового туризму як складової туристичної індустрії.

Предметом дослідження є організаційні, економічні та інфраструктурні аспекти функціонування ділового туризму в Іспанії.

У роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема аналіз і синтез, порівняльний метод, статистичний аналіз, системний підхід і графічний метод.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання висновків і рекомендацій для вдосконалення організації ділового туризму, підвищення ефективності функціонування туристичної інфраструктури та розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму.

Ключові слова: діловий туризм, MICE-туризм, туристична індустрія, Іспанія, конгресний туризм, виставкова діяльність, туристична інфраструктура, міжнародні ділові заходи.

RESUME

The bachelor's thesis examines the theoretical, organizational, and applied aspects of business tourism development in Spain. The essence, concepts, and significance of business tourism within the modern tourism industry are defined, and the main forms and types of MICE tourism are characterized. The organizational features and infrastructure conditions of business tourism are also determined.

The study analyzes the current state of Spain's tourism industry, including business tourism infrastructure such as congress centers, exhibition complexes, and hotels. The main business tourism centers in Spain — Madrid, Barcelona, Valencia, and Seville — are identified. Particular attention is paid to the organization of international business events and congresses, as well as to the analysis of tourist flows and the economic importance of business tourism for the country.

A SWOT analysis of business tourism development in Spain is conducted, identifying strengths, weaknesses, opportunities, and threats, and substantiating prospects for further development. It is established that Spain has significant potential to strengthen its position in the global business tourism market.

The aim of the thesis is to study the organization of business tourism in Spain and to justify directions for its further development.

The object of the study is the process of business tourism development as a component of the tourism industry.

The subject of the study is the organizational, economic, and infrastructural aspects of business tourism functioning in Spain.

The practical significance of the study lies in the possibility of using the obtained results to improve business tourism organization and enhance the efficiency of tourism infrastructure.

Keywords: business tourism, MICE tourism, tourism industry, Spain, congress tourism, exhibition activity, tourism infrastructure.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аналіз акцій. (н.д.). Отримано 18 березня 2026 року з <https://stockanalysis.com>
- Андренко, І. Б. (2014). Діловий туризм: Загальна характеристика та організація. Харків: ХНУМГ.
- Безуглий, В., та Білосоров, А. (2016). Сучасні тенденції розвитку ділового туризму в країнах ЄС. Дніпро.
- Вікіпедія. (н.д.). МІСЕ-туризм. Отримано 18 березня 2026 року з <https://ua.m.wikipedia.org>
- Галасюк, С. С., та Мартинова, Н. С. (2020). Моніторинг розвитку ділового туризму. Ринкова інфраструктура, (50), 98–105. <https://doi.org/10.32843/infrastruct50-16>
- Галасюк, С. С., та Цимбаліст, О. Ю. (2017). Світові та національні тенденції розвитку ділового туризму. У матеріалах Міжнародної наукової конференції (с. 9–12). Дніпро: Перспектива.
- Глобальна асоціація ділових поїздок. (н.д.). Відновлення ділових поїздок. Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.gbta.org>
- Глобальна асоціація ділових поїздок. (н.д.). Отримано 18 березня 2026 року з <http://www.gbta.org>
- Дехтяр, Н. А. (2014). Тенденції на світовому ринку ділового туризму. Проблеми економіки, (1), 43–51.
- Дехтяр, Н. А. (2014). Тенденції розвитку світового ринку ділового туризму. Проблеми економіки, (1), 43–51. Отримано 18 березня 2026 р. з http://www.problecon.com/pdf/2014/1_0/43
- Дзюбленко, І. М. (2014). Зародження та розвиток ділового туризму. Історична думка, 362–369.
- Діловий туризм. (н.д.). Отримано 18 березня 2026 р. з <http://pidruchniki.com/1566021243763>

- Драгомирецька, М. І. (2014). Перспективи розвитку ділового туризму. Вісник ОНУ, 19(3/1).
- Енциклопедія Націй. (н.д.). Іспанія – Міжнародна торгівля. Отримано 18 березня 2026 року з <http://www.nationsencyclopedia.com>
- Європейський Союз. (н.д.). Іспанія. Отримано 18 березня 2026 року з https://europa.eu/europeanunion/about-eu/countries/member-countries/spain_en
- Європейський Союз. (н.д.). Іспанія. Отримано 18 березня 2026 року з https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/spain_en
- Європейський Союз. (н.д.). Отримано 18 березня 2026 року з <http://europa.eu>
- Євростат. (н.д.). Статистика туризму. Отримано 18 березня 2026 року з http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained
- Зінченко, В., Руденко Г. & Гищук Р. (2022). Якість туристичних послуг як фактор євроінтеграційних процесів. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*, 1(85), 357–364.
<http://doi.org/10.34025/2310-8185-2022-1.85.08>
- BCD Travel. (н.д.). Фінансові результати. Отримано 18 березня 2026 року з <https://news.bcdtravel.com>
- Econostrum. (2021). Туристична криза в Іспанії. Отримано 18 березня 2026 р. з <https://en.econostrum.info>
- Growjo. (н.д.). Аналіз компанії HRG. Отримано 18 березня 2026 року з <https://growjo.com>
- ICCA. (н.д.). Міжнародна асоціація конгресів та конференцій. Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.iccaworld.org>
- Instagram. (н.д.). Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.instagram.com>
- Spain.info. (н.д.). Офіційний туристичний портал Іспанії. Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.spain.info>

- Statista. (н.д.). Глобальні витрати на ділові поїздки. Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.statista.com/statistics/1093295>
- Statista. (н.д.). Кількість туристів, які відвідують Іспанію. Отримано 18 березня 2026 року з <https://www.statista.com/statistics/413223>
- Statista. (н.д.). Падіння кількості туристів у регіонах Іспанії. Отримано 18 березня 2026 р. з <https://www.statista.com/statistics/1119708>
- Statista. (н.д.). Туристична активність під час COVID-19 в Іспанії. Отримано 18 березня 2026 р. з <https://www.statista.com/statistics/1110957>
- The Local. (2020). План відновлення туризму в Іспанії. Отримано 18 березня 2026 р. з <https://www.thelocal.es>
- Tourspain. (н.д.). Інститут туризму Іспанії. Отримано 18 березня 2026 р. з <https://www.tourspain.es>

ДОДАТКИ

Рис. А.1. Мадрид, Іспанія

Рис. А.2. Барселона, Іспанія

Рис. А.3. Валенсія, Іспанія

Рис. А. 4. Севілья, Іспанія